

Univerzitet u Sarajevu

Filozofski fakultet

Odsjek za anglistiku

ZAVRŠNI DIPLOMSKI RAD

**Rasprostranjenost anglicizama u pravnom registru i njihov uticaj
na uvođenje novih leksičkih jedinica u B/H/S**

**Distribution of Anglicisms in the Legal Register and Their Impact
on the Introduction of New Lexical Items in the B/C/S**

Student

Emina Adilović

Mentor

doc.dr. Selma Đuliman

Sarajevo, 2017

1. UVOD	3
1.1. Predstavljanje korpusa – funkcija i značaj	5
2. TEORETSKI DIO	7
2.1. Leksičko posuđivanje i posuđenice	7
2.2. Odlike administrativnog stila	7
2.3. Definicija anglicizama	9
2.4. Zašto se anglicizmi koriste u pravnom registru B/H/S – a ?	10
2.5. Rudolf Filipović i klasifikacija anglicizama	11
2.6. Adaptacija anglicizama	13
2.6.1. Pravopisna adaptacija anglicizma u jeziku primaocu	13
2.6.2. Fonološka adaptacija anglicizma	16
2.6.3. Morfološka adaptacija anglicizma	17
2.6.4. Semantička adaptacija anglicizma	19
3. PRAKTIČNI DIO	21
3.1. Promjene u pravnom i političkom sistemu uvode nove riječi	21
3.2. Analiza primjera iz Dejtonskog mirovnog sporazuma	23
3.3. Tabela 1 – Primjeri anglicizama u Dejtonskom mirovnom sporazumu	37
4. UPOTREBA ANGLICIZAMA U SVAKODNEVNOJ KOMUNIKACIJI	51
4.1. Anglicizmi kao odlika formalnog govora	52
4.2. Anglicizmi kao odlika obrazovanja pojedinca i njegovog položaja u društvu	53
4.3. Koji su to načini da se spriječi interpolacija novih leksičkih jedinica i kako kontrolisati sam taj proces?	54
5. ZAKLJUČAK	57
6. LITERATURA	60

1. UVOD

Različite promjene u pravnom i političkom sistemu utiču na sve veću prisutnost novih riječi u bosanskom/hrvatskom/srpskom jeziku.¹ Ovaj završni diplomski rad je posvećen izučavanju prisutnosti anglicizama u B/H/S-u koji se uvode kroz pravni registar. Naime, iako ova tema nije bila dovoljno istraživana prije dva desetljeća, ona danas zauzima mjesto u sve većem broju istraživačkih radova lingvista širom Bosne i Hercegovine i susjednih država.

Korpusna građa korištena za svrhe ovog istraživanja uključuje *Dejtonski mirovni sporazum* izvorno pisan na engleskom jeziku, a zatim preveden na sve jezike konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine. Ovaj sporazum je preveden netom prije potpisivanja, 14. decembra 1995. godine, te se može posmatrati kao period u kojem je započeto uvođenje anglicizama u pravni registar B/H/S jezika, iako su engleske riječi i prije bile prisutne u njemu, posredstvom određenih historijskih i društvenih događaja.

Način na koji se pristupilo ovom istraživačkom radu i na koji se došlo do određenih rezultata jeste kvalitativnom analizom korpusne građe, tj. Dejtonskog mirovnog sporazuma koji je preveden sa engleskog jezika na B/H/S. Uporedo je analizirana i izvorna, odnosno engleska verzija dokumenta i njegov prijevod. Zadatak je bio uočiti koliko su anglicizmi rasprostranjeni u ovom dokumentu, te na koji način su se anglicizirane verzije uvrstile u jezik primaocu, što je u našem slučaju B/H/S jezik, i da li na bilo koji način remete sintaksičko-semantički sistem jezika primaoca.

Cilj je svakako bio dokazati sve veću prisutnost anglicizama koji postaju ustaljeni u B/H/S – u te samim tim i povremeno potiskuju određene leksičke jedinice koje imaju svoje prijevodne ekvivalente u ovim jezicima.

Na samom početku rada predstavljena je funkcija i značaj dokumenta na kojem se vršilo istraživanje za ovaj završni diplomski rad. Kako bi što lakše pratili temu i mogli razumijeti o čemu se govori u radu velika pažnja je posvećena definiranju pojma *anglicizma* čije značenje varira od autora do autora pa su ponuđene definicije od više autora od kojih su svakako naprominentniji Rudolf Filipović i Tvrtko Prčić.

Dalje u tekstu su predstavljene i klasifikacije anglicizama koje predlažu ova dva autora. Vrlo bitan segment ovog završnog rada jesu nivoi adaptacije anglicizama u B/HS jeziku koje

¹ Dalje u tekstu: B/H/S.

predlaže Rudolf Filipović. Filipović navodi da svaki anglicizam da bi postao dijelom jezičkog sistema jezika primaoca mora proći četiri nivoa adaptacije i to: fonološki, ortografski, morfološki i semantički (Filipović, 1990: 24).

S obzirom da se radi o pravnom registru koji pripada administrativnom stilu pisanja navedene i definirane su osnove karakteristike ovog stila. Koji to tekstovi podpadaju u ovaj stil, te na koji način se realizuje administrativni stil u određenim podkategorijama.

Praktični dio predstavlja rezultate ovog istraživanja. U ovom dijelu je izraženi broj anglicizama koji se pojavljuje u Dejtonskom mirovnom sporazumu, kao i druge sintaksičke karakteristike koje smo usvojili iz engleskog jezika, poput upotrebe pasiva koji je svojstven engleskom jeziku, ali se sve češće počinje koristiti u pravnom registru. Dalje je u radu predstavljena analiza primjera koji su odabrani iz korpusne građe, a zatim i tabela sa svim anglicizmima koji se pojavljuju u odabranim primjerima. Tabela nudi izvornu verziju riječi, njen oblik u prijevodu Dejtonskog mirovnog sporazuma, prijevod koji nudi rječnik za datu englesku riječ, te nivoe adaptacije koje je ta leksička jedinica prošla kako bi postala dijelom B/H/S jezika.

Ovaj završni diplomski rad također uključuje i rasprostranjenost anglicizama u formalnom govoru. Ovaj fenomen se posebno odnosi na činjenicu da upotreba anglicizama danas predstavlja odliku formalnog govora, odnosno govora elite kako to za nacionalne dnevne novine *Glas javnosti* pojašnjava Stana Ristić, lingvistica i dugogodišnja saradnica Instituta za srpski jezik SANU, najpoznatija kao koautorica *Rečnika srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika* (*Glas javnosti, O upotrebi stranih reči i izraza, posebno iz engleskog jezika, u svakodnevnom životu u Srbiji, objavljeno 19.03.2006.*).

U tom smislu, sve češća upotreba anglicizama u svakodnevnom govoru koristi se kao način za pokazivanje stepena obrazovanja pojedinca i njegovog položaja u društvu. No, ovu upotrebu treba razlikovati od korištenja anglicizama u žargonu što je očigledno u primjerima riječi datih u ovom završnom diplomskom radu.

Također, ovaj rad sadrži moguće odgovore na pitanje da li je interpolacija engleskih riječi uopće poželjna u datom jeziku i da li je zapravo moguće spriječiti njihov prodor u svrhu očuvanja jezika izvornika kao direktnog predstavnika tradicije i kulture jednog naroda.

1.1. Predstavljanje korpusa – funkcija i značaj

Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini ili Dejtonski mirovni sporazum kako ga još zovu nazivaju je mirovni dogovor o uređenju Bosne i Hercegovine nakon rata koji je trajao u periodu 1992. – 1995. godine.²

Proces stvaranja pretpostavki za novo ustavno uređenje Bosne i Hercegovine dešavao se u ratnim okolnostima koje su vladale u to vrijeme u Bosni i Hercegovini.

Prvi temeljni principi budućeg uređenja Bosne i Hercegovine dogovoreni su i potpisani u Ženevi, 8. septembra 1995. godine. Ove temeljne principe potpisali su zvaničnici Bosne i Hercegovine kao pripremu i uvod u Mirovnu konferenciju koja se održala u Dayton – u, SAD, uz učešće lokalnih zvaničnika, pri čemu su oni zastupali interese konstitutivnih naroda u Bosni i Hercegovini, kao i zvaničnika Hrvatske i Jugoslavije, i sve to uz posredovanje SAD – a.

Konferencija se održala od 1. do 21. novembra 1995. godine. Glavni sudionici bili su Alija Izetbegović u ulozi predsjednika Republike Bosne i Hercegovine, zatim Slobodan Milošević u svojstvu predsjednika Republike Srbije (u to vrijeme tadašnje Srbije i Crne Gore) i Franjo Tuđman kao predsjednik Republike Hrvatske. Konferenciji su također prisustvovali i predstavnici triju država koje su nastale procesom raspada bivše Socijalističke federativne republike Jugoslavije, kao i glavni američki pregovarač – veleposlanik Richard Holbrooke i general Wesley Clark.

Konačno, dogovor iz Daytona od 21. novembra 1995. godine, potpisan je 14. decembra 1995. godine u Parizu. Najveći uspjeh Dejtonskog sporazuma je što je njime okončan rat. Sve do danas Francuska je čuvar originala Dejtonskog sporazuma.

Ono što je interesantna činjenica jeste da Dejtonski sporazum nikada nije službeno preveden niti je ratificiran u parlamentu Bosne i Hercegovine.

Današnja politička podjela i struktura vlasti u Bosni i Hercegovini dogovorene su kao dio Dejtonskog sporazuma. Sastavni dio ovog dokumenta je i ustav, odnosno temelj na osnovu kojeg funkcioniра današnja Bosna i Hercegovina. Naime, kao dodatak Mirovnom sporazumu

² Bosnia and Herzegovina, Essential texts (2nd revised and updated edition), OHR.)

zaključeno je i 11 Annexa, a Annexu 4 Mirovnog sporazuma namijenjena je uloga Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustav Bosne i Hercegovine utvrdio je pravni legitimitet i kontinuitet Republike Bosne i Hercegovine, koja je postala nezavisna od bivše Jugoslavije, pod imenom Bosna i Hercegovina, sa određenim modifikacijama u pravnoj strukturi. Dvije postojeće jedinice, Republika Srpska i Federacija Bosne i Hercegovine, utvrđene su kao entiteti Bosne i Hercegovine. Bošnjaci, Srbi, Hrvati te ostali građani, opisani su u Preambuli Ustava Bosne i Hercegovine, kao konstitutivni narodi.

Ustavom Bosne i Hercegovine, državi su date izuzetno ograničene nadležnosti, a većina nadležnosti prenesena je na dva entiteta. Na nivou države, uvedeni su takvi mehanizmi odlučivanja da je praktično nemoguće donijeti bilo kakvu odluku protiv volje predstavnika bilo kojeg konstitutivnog naroda.

Nakon potpisivanja i povratka naših izaslanika u Bosnu i Hercegovinu, verzija mirovnog sporazuma na engleskom jeziku potpisana u Parizu 14. decembra 1995. godine, bila je pohranjena u sefu tadašnjeg predsjednika Republike Srpske Radovana Karadžića. Međutim, u februaru 2008. godine objavljeno je da je originalni primjerak Općeg okvirnog sporazuma za mir izgubljen. Predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine u tom periodu, Željko Komšić, otkrio je da je bosanskohercegovački primjerak originala dokumenta nestao iz Arhiva BiH.

Na zahtjev Zastupničkoga doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Ministarstvo vanjskih poslova Francuske krajem 2009. godine dostavilo je ovjerenu fotokopiju originala Dejtonskog sporazuma sa svim aneksima. No, ni ovaj korak nije puno pomogao da se dođe do dogovora o prevođenju ovog dokumenta. Pa naprosto, zbog nepostojanja političke volje da se to uradi, ovaj dokument već godinama nije formalno preveden. Istna je da postoji prevedena verzija, ali kao što je već rečeno još nikad nijedna verzija nije usvojena niti ratificirana u Pralamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.³

³ Oslobođenje, *OHR: Vlasti BiH su krive što Dejtonski sporazum nije preveden*, 10.11.2017. <https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/ohr-vlasti-bih-su-krive-sto-dejtonski-sporazum-nije-preveden>

2. TEORETSKI DIO

2.1. Leksičko posuđivanje i posuđenice

Strane riječi se mogu ponašati različito u jeziku koji ih preuzima. Prvi korak nakon usvajanja je asimilacija, što znači da se strana riječ prilagođava domaćem fondu riječi. Međutim strane riječi mogu imati i potpuno suprotnu tendenciju, a to je da se trude da istaknu svoju različitost (Bugarski, 2005: 76).

Posuđivanje je uslovljeno sociolingvističkim i psiholingvističkim elementima. Jezici su danas postali dosta bliži jedan drugom, a naročito engleski jezik koji dominira svijetom modernih tehnologija. Veoma bitan element koji se javlja kod preuzimanja stranih riječi jeste i sociopsihološki i sociopolitički element. Društvo je oduvijek imalo različite poglede na jezik i uglavnom se bavilo pitanjem da li je upotreba stranih riječi u maternjem jeziku opravdana ili ne. Da li je usvajanje novih riječi zapravo i potrebno. Najveći otpor prema prodiranju stranih riječi u maternji jezik ima purizam koji je s ciljem održanja čistog jezika pokušao da u potpunosti izbacii strane riječi iz maternjeg jezika na bilo koji način (Filipović, 1986: 35).

S druge strane potrebno je shvatiti da leksičko pozajmljivanje predstavlja prirodan proces. Ovo je jedan od glavnih načina obogaćivanja nekog jezika. Povećanjem leksičkog bogatstva jezika povećavamo naš potencijal da lakše i ljepše imenujemo nove predmete tj. novu stvarnost, da budemo u toku sa dešavanjima koja se pojavljuju jako brzo. Dakle, upravo ti pozajmljeni termini nam omogućavaju da se izrazimo na adekvatan način, da budemo u toku i skladu sa aktuelnim dešavanjima oko nas.

Neke riječi ćemo odmah prepoznati kao one sa stranim porijeklom, ali neke riječi su se toliko integrisale u jezik da ih samo stručnjaci mogu izdvojiti u grupu pozajmljenica (Prčić, 2005: 242).

2.2. Odlike administrativnog stila

Autorica knjige *Lingvistička stilistika*, Marina Katnić-Bakrašić, navodi da administrativni tekstovi služe za zvaničnu komunikaciju između pojedinaca i ustanova, između ustanova, između država i državnika, pojedinaca i državnih organa, itd., i da se odlikuju velikom žanrovskom raznolikošću (Katnić-Bakrašić, 1999: 31).

S druge strane Anđela Frančić, Lana Hudeček i Milica Mihaljević (2005) u knjizi *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* tvrde da je

administrativni stil stila ureda, diplomacije, državne uprave, politike, ekonomije, industrije, trgovine itd., njime se pišu službeni dopisi, odluke, zakoni, pravilnici, potvrde, računi, narudžbe, molbe, žalbe, oglasi, izvještaji i sl. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005 :22).

Silić i Pranjković (2005: 378) slično definiraju administrativno-poslovni stil i kažu da taj stil „obuhvaća govor ureda, govor industrije, govor trgovine, govor politike, govor vojske i govor reklame.“

Zbog raznovrsnosti tekstova koji se pišu administrativnim stilom taj se stil dijeli na nekoliko podstilova: zakonodavno-pravni (statuti, zakoni, ustavi, naredbe, odluke, rješenja), društveno-politički (rezolucije, povelje, deklaracije, referati, izjave), diplomatski (note, protokoli, memorandumi), poslovni i personalni podstil (personalni se dalje može dijeliti na stil molbe, žalbe, životopisa, ankete, formulara itd.) – (Badurina, Kovačević, 2001: 480).

Na osnovu ove podjele, kao i na osnovu strukture i funkcije Djetonskog mirovnog sporazuma možemo ga uže svrstati u zakonodavno-pravni stil.

Ovaj je stil većim dijelom nominalan (nominalan je onda kada u njemu bitnu ulogu ima *predmet*, tj. imenica), a manjim je dijelom verbalan (verbalan je onda kada u njemu bitnu ulogu ima *radnja*, tj. glagol) (Silić, Pranjković, 2005: 379).

Administrativni stil ima snažan uticaj na ostale stilove. Svjedoci smo prodora mnogih leksičkih jedinica izvan područja administrativnog stila, a naročito kad govorimo o angliciziranim verzijama koje su se na našim prostorima počele širiti posredstvom prevođenja različitih zakonodavno-pravnih, političkih, diplomatskih i ostalih sličnih dokumenata.

Kako Silić navodi, analiza tekstova pisanih administrativnim stilom pokazuje da u njima nalazimo ustaljena pravila sastavljanja i izražavanja. To su tekstovi zadane strukture, ograničenoga broja leksičkih, morfoloških i sintaktičkih sredstava. (Silić, 2006: 351).

S druge strane Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) smatraju da neke od pozitivnih karakteristika administrativnog stila jesu: „[...] ustaljena struktura, činjeničnost, objektivnost, točnost, jasnoća, jednostavnost, logičnost, sažetost, preglednost, neobilježnost, klišeiziranost izraza, usklađenost s normama hrvatskoga standardnog jezika“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 253) .

Ove karakteristike bi u svojoj ukupnosti administrativni stil trebale učiniti prepoznatljivim i različitim od ostalih funkcionalnih stilova.

I pored ovih pozitivnih osobina veliki broj lingvista i normativista koji se bave kulturom govora imaju negativan stav prema ovom stilu, a Katnić-Bakaršić ističe da „administrativni stil po sebi nije ni dobar ni loš – kao i ostali stilovi, i on djeluje u određenoj sferi sa određenom funkcijom, i tome je prilagođen“ (Katnić-Bakaršić, 1999: 32).

2.3. Definicija anglicizama

Od devedesetih godina 20. stoljeća svjedoci smo obogaćivanja leksičkog fonda B/H/S jezika engleskim riječima što je izraženo velikim rastom anglicizama u vokabularu našeg jezika.

Jedan od najznačajnijih lingvista na teritoriji bivše SFRJ koji se bavio proučavanjem jezičkih kontakata jes Rudolf Filipović. Ovaj zagrebački lingvista dao je snažan podsticaj proučavanju leksičkog pozajmljivanja na južnoslovenskom prostoru, tako da bilo koji rad posvećen kontaktu između jezika ne bi bio potpun bez pominjanja njegovog djela. Filipovićeve istraživanja na polju jezičke kontaktologije počinju još 1958. godine i objedinjena su u dva djela naslova: *Teorija jezika u kontaktu* (1986) i *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku* (1990). Svakako da ćemo se poslužiti ovim djelima i za potrebe ovog završnog diplomskog rada, naročito kada dođemo do dijela istraživanja principa adaptacije anglicizama u B/H/S jeziku danas.

Filipović (1990: 17) definiše anglicizam kao „svaku riječ preuzetu iz engleskog jezika koja označava neki predmet, ideju ili pojam kao sastavne dijelove engleske civilizacije, koja ne mora biti engleskog porijekla, ali mora biti adaptirana prema sustavu engleskog jezika i integrirana u engleski vokabular“.

U svojim mnogobrojnim radovima, Filipović posvećuje pažnju razlozima i načinu preuzimanja i adaptacije leksičkih elemenata koji dolaze iz evropskih jezika u hrvatski. Adaptacije stranih leksičkih elemenata posmatrao je na: ortografskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou (Filipović, 1990: 24).

Raznim aspektima naglog prodora i upotrebe anglicizama u srpskom jeziku u posljednjih petnaest godina najviše se u srpskoj lingvistici bavio Tvrtko Prčić. Njegova knjiga *Engleski u*

srpskom (2005) predstavlja skup radova napisanih i prezentovanih na 16 konferencija od 1995. do 2005. godine. Svi se radovi bave sagledavanjem engleskih riječi i imena u srpskom jeziku i uticajima koje engleski jezik trenutno ima na srpski.

Tvrtko Prčić pod terminom *anglicizam* podrazumijeva dvije osnovne grupe jezičkih jedinica. Na prvom mjestu, „to su leksičke jedinice (tj. riječi i afiksi) koje su ili preuzete iz engleskog jezika u srpski (npr. monitoring, pripejd, daunloudovati) ili se u srpskom javljaju podstaknute uticajem engleskog jezika, a izvorno su najčešće latinizmi (edukacija, evaluacija, harmonizacija)“ (Prčić, 2004: 114).

Svakako jedno od najznačajnijih djela ovog autora je *Rečnik* u kojem se nalazi blizu 950 novijih anglicizama.

U grupu novijih anglicizama autori uključuju engleske reči koje se u srpskom jeziku javljaju tokom posljednjih tridesetak godina. Uz svaku definiciju reči dat je i ekvivalent na srpskom jeziku, tamo gdje je to bilo moguće. Korisnik Rečnika se upućuje sa pravopisno neprihvatljivih oblika na one koji su pravopisno prihvatljivi, što je značajno u pogledu ortografskog nivoa prilagođavanja anglicizama (Prčić, 1998: 17).

Dakle, govorimo o različitim vrstama anglicizama i njihovoj prilagođenosti u prijemnom jeziku. Kao što možemo vidjeti, ne slažu se svi lingvisti u detaljima u pogledu definicije anglicizama, ali bitno je da su definicije anglicizma zasnovane na suštinski jednakoj tvrdnji, a to je da je anglicizam riječ preuzeta iz engleskog jezika i prilagođena sistemu jezika primaoca. Kako je ona adaptirana i u kojoj mjeri vidjet ćemo u kasnijem prikazu ovog rada. Čak i kada govorimo o podjeli anglicizama razlike su samo u nijansama.

2.4. Zašto se anglicizmi koriste u pravnom registru B/H/S – a ?

Ovo pitanje se vrlo često nameće prilikom diskusija o očuvanju izvornog jezika kao direktnog predstavnika kulture i tradicije jednog naroda. Jezički puristi vrlo često se zalažu da se jezik „očisti“ od svih usvojenica te da se koriste ekvivalenti koji su svojstveni jeziku izvorniku. Ovo bi podrazumijevalo da se određene fraze koje su u engleskom jeziku vrlo kratke, a nose široko značenje ne usvajaju takve kakve jesu. Sve te fraze bi se morale opisno prevoditi što negativno utiče na ekonomiju jezika jer se troši i vrijeme i prostor za takvu vrstu prevođenja (Silaški, 2012: 57).

Prevođenje pravnih propisa je složen proces koji podrazumijeva poznavanje osnova različitih pravnih sistema, pravne terminologije, kao i oblasti koje uređuju propisi i različitih kultura.

Silaški (2012: 66) navodi da je ovo zapravo osnovni razlog zašto se veliki broj anglicizama usvaja onakvim kakvi jesu, samo sa određenim adaptacijama na ortografskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou.

Često se dešava da se jedna riječ ili fraza sa engleskog jezika mora na B/H/S prevoditi parafrazom kao što su, naprimjer, riječi, odnosno imeničke fraze *teritorijalni integritet* (*eng. territorial integrity*) ili *specijalna ekspertiza* (*eng. special expertise*). Ove dvije fraze nisu postojale u B/H/S jeziku do momenta njihovog usvajanja iz engleskog. Onog trenutka kada se naišlo na problem prevođenja ovakvih fraza došlo je i do potrebe za njihovim direktnim usvajanjem, jer se metoda prevođenja parafraziranjem i deskripcijom nije pokazala kao popularna metoda.

Ovo je naročito izraženo u pravnom registru B/H/S-a gdje je preciznost iznimno bitna. Osnovni cilj ovakvih dokumenata je da pošalju izravnu poruku s jasnim značenjem. Kada bi sve anglicizme koji nemaju prijevodne ekvivalente prevodili parafrazom u velikoj mjeri bi se udaljilo od cilja, jer bi fokus bio na količini teksta, a ne na poruci koja treba da se pošalje.

Također, većina dokumenata koji su od međunarodne važnosti i koji se koriste u Bosni i Hercegovini su izvorno pisani na engleskom jeziku, a zatim prevođeni na B/H/S. Veliki broj izraza je usvojen iz ove vrste registra jer većina tih izraza nije ni postojala u B/H/S-u, pa je u procesu prevođenja njihovo usvajanje bilo neminovno.

Nakon određenog vremenskog perioda ovi izrazi se toliko ustaljuju u jeziku da se više čak i ne smatraju posuđenicama. Ovo je očigledno u formalnom govoru gdje se anglicizmi sve više koriste zapravo kao odlika takve vrste govora.

2.5. Rudolf Filipović i klasifikacija anglicizama

Već u samoj definiciji koju smo već ranije naveli Rudolf Filipović (Filipović 1990: 17) na neki način vrši podjelu anglicizama. Po njegovim riječima da je anglicizam svaka riječ preuzeta iz engleskog jezika koja označava neki predmet, ideju ili pojam kao sastavne dijelove engleske civilizacije i da ona ne mora biti engleskog porijekla, ali mora biti adaptirana prema sistemu engleskog jezika i integrisana u engleski leksički fond, dolazimo do

zapažanja da ono u čemu se njegova definicija razlikuje od drugih je upravo ono što anglicizme u njegovoj interpretaciji klasifikuje.

Dakle, Filipović se slaže sa ostalim lingvistima da su to riječi preuzete iz engleskog jezika, da su to pravi anglicizmi integrisani u jezički sistem, ali novo u njegovom tumačenju je da su to i riječi nastale na tlu engleskog govornog područja, ali da prvobitno njihovi tvorbeni elementi nisu vezani za engleski jezik (npr. *international* je nastalo od *latinskih elemenata inter + nation* i engleskog pridjevskog sufiksa *-al*, te je kasnije kao takva riječ ušla u druge jezike), kao i da su to i one riječi koje nisu prvobitno engleske nego su u druge jezike ušle preko njega, npr. *judo* (iz *japanskog*), *kangaroo* (iz *jezika australijaskih domorodaca*), itd. (Filipović, 1990: 25). On ih dalje klasificira prije svega sa tvorbenog gledišta, te kaže da drugi pseudoanglicizmi ili sekundarni anglicizmi u jeziku primaocu nastaju na tri načina:

1) kompozicijom

2) derivacijom

3) elipsom (Filipović, 1990: 28).

S druge strane, Tvrtko Prčić se oslanja na Filipovićevu podjelu, ali on anglicizme svrstava na leksičke i sintaktičke jedinice (tj. riječi, sintagme i rečenice) koje u jeziku primaocu odražavaju normu ili običaje engleskog jezika, „a koji se kriju i u oblicima srpskog jezika, značenju i/ili upotrebi svojstvenoj oblicima engleskog jezika (npr. *ohrabriti* (*nešto, nekoga na/za nešto*), *kopija* (*knjige*), *kratka priča*, *služiti* (*zatvorsku kaznu, Pričaj mi o tome!*)). Ovakve jedinice otuda predstavljaju skrivene anglicizme“ (Prčić, 2005: 2).

U drugu grupu, tj. u međunarodne izraze, Prčić svrstava anglicizme prije svega iz oblasti ekonomije, trgovine, politike, koji se smatraju međunarodnim terminima i kod njih se za sad ne javlja potreba za ekvivalentima u srpskom jeziku, jer u ovom obliku postoje i u mnogim drugim jezicima i koriste ih stručnjaci na međunarodnom nivou (Prčić, 2005: 9).

U ove dvije podjele možemo donekle naći sličnosti među očiglednim anglicizmima i anglicizmima bez ekvivalenata. Međutim, kako Prčić navodi, obje grupe podrazumijevaju integrisane leksičke jedinice prilagođene sistemu srpskog jezika bez kojih se u modernom vijeku više ne može funkcionisati. One se osjećaju udomaćeno i ponašaju se kao ostale riječi jezika primaoca (Prčić, 2005: 12).

2.6. Adaptacija anglicizama

Kako bismo riječi preuzete iz engleskog mogli da uključimo u jezički sistem B/H/S-a, one moraju proći kroz proces adaptacije, tj. prilagođavanja. Prilagođavanje se odvija u dvije faze: u prvoj dolazi do prilagođavanja dok anglicizam postaje dijelom jezika primaoca (primarna adaptacija). Prilagođavanja koja se dešavaju nakon što je anglicizam postao dio jezika primaoca spadaju u drugu fazu (sekundarna adaptacija). Pri ovome, obje adaptacije imaju svoje obličke i sadržinske nivoe (Prčić 2005: 21).

Kada se govori o nivou adaptacije, brojni autori koji su se bavili ovom tematikom slažu se da se proces adaptacije anglicizama u jeziku primaocu odvija na sva četiri jezička nivoa, tj. na ortografskom, fonološkom, morfološkom i sintaksičkom. Ovim sistemom ćemo se voditi i prilikom predstavljanja nivoa adaptacije anglicizama koji su nađeni u Dejtonskom mirovnom sporazumu.

2.6.1. Pravopisna adaptacija anglicizma u jeziku primaocu

U prilagođavanju riječi iz engleskog jezika teško je odvojiti pravopisnu i zvučnu adaptaciju, jer su uslovljene jedna drugom i pri adaptaciji anglicizama na ovom nivou dolazi do približavanja pravopisnog i izgovornog izgleda preuzetih fonema na osnovu djelimičnog fonološkog pravopisnog sistema koji važi u jeziku primaocu (Filipović, 1996: 43).

U studijama srpskih lingvista, većinom rukovođeni teorijom adaptacije Rudolfa Filipovića (1996), autori se odlučuju da daju poseban prikaz pravopisne i fonetske adaptacije anglicizama.

Pa tako Prčić tvrdi da najočigledniji znak da je neka posuđenica uključena u sistem bilo kog jezika primaoca jeste to da je njen oblik formiran u skladu sa pravopisnim pravilima tog jezika (Prčić, 2005: 27).

Kod principa adaptacije anglicizama na ortografskom nivou Filipović polazi od toga da se osnovni oblik formira na četiri načina i to prema:

- 1) prema izgovoru modela, tj. engleske riječi (*jeep* /dʒi:p/ - *džip*),
- 2) prema ortografiji engleske riječi (*bard* /ba:d/ - *bard*);
- 3) kombinacijom izgovora i ortografije (*interview* /'intəvjʊ:/ - *intervju*)

4) pod uticajem jezika posrednika: (*bluff/blAf/* pod uticajem njemačkog jezika u B/H/S jeziku glasi *blef*) – (Filipović, 1996: 66).

Možemo primjetiti da se kod formiranja prema izgovoru modela engleske riječi teži da se ona u jeziku primaocu zadrži u najvjernijem izgovoru. U drugom slučaju kada se riječ formira prema ortografiji engleske riječi dolazi do direktnog transfera, tj. do transliteracije određene riječi.

Prilagođeni anglicizmi, kao što je rečeno, trebalo bi da poštuju pravopisna pravila jezika primaoca.

Nakon adaptacije na ortografskom nivou, pogled na pisanje anglicizama, probleme i moguća rješenja Tvrtko Prčić predstavlja u radu *Ka standardizovanom pisanju anglicizama* (2005). U ovom radu Prčić daje moguća rješenja kako pisati riječi – anglicizme i oslanja se na model transkripcije (Prčić, 2005: 12). Ovo je model zasnovan na semantičkim principima: „Reč koja predstavlja jednu sadržinsku celinu, jer izražava jedinstveno i celovito značenje te imenuje jedinstvenu i celovitu kategoriju u vanjezičkoj stvarnosti, treba da bude predstavljena kao jedna formalna (slovna) celina – neprekinuta ili spojena crticom“ (Prčić 2005: 47).

Prčić ovdje navodi i tri pravila na osnovu kojih bi se trebalo realizovati standardizovano pisanje riječi koje su pozajmljene iz engleskog jezika:

1) Svaki anglicizam koji predstavlja jednu sadržinsku cjelinu, u pisanju treba da se predstavlja kao jedan jezički znak, odnosno kao jedna neprekinuta riječ. (*bedž, džingl, lobi, hajtek, modem, megahit, superstar, plejof, rentakar, rokenrol*).

2) Svaki anglicizam koji predstavlja jednu sadržinsku cjelinu, ali se u prijemnom jeziku može uočiti značenjska veza između elemenata, u pisanju se predstavlja sa crticom između tih elemenata (*djutifri-šop, top-model*).

3) Svaka imenica-anglicizam, uključujući i akronime, koja se u nominativu jednine javlja ispred neke druge imenice i vrši pridjevsku (atributivnu ili determinativnu) funkciju, u pisanju treba da se predstavlja odvojeno od te imenice (*andergraund (pisac), fitnes (trener), SMS (poruka), streč (pantalone)*) (Prčić, 2005: 48).

Kada govorimo o adaptaciji anglicizama na ortografskom nivou i Prčić i Filipović upozoravaju da se treba voditi računa o pravopisu jezika primaoca, tačnije da se adaptacija vrši prema pravilima pravopisa prijemnog jezika.

Prčić se u svom radu bavio isključivo adaptacijom anglicizama u srpskom jeziku, mada se dolje navedena pravila vrlo lahko mogu primjeniti i u hrvatskom i u bosanskom jeziku.

Shodno pravilima *Pravopisa srpskog jezika*, ortografska adaptacija anglicizama podliježe i općim pravilima i posebnim zahtjevima pravopisa, a to je da:

a) pošto se nalaze u kategoriji opštih riječi, svi anglicizmi (osim vlastitih imena) se pišu malim početnim slovom. Relativni izuzetak čini riječ *internet*, koja zadržava izvjesne odlike vlastitog imena, pa se alternativno može pisati i velikim početnim slovom *Internet*.

b) Između slova *i-a*, *i-e*, *i-u* unosi se slovo *j* (*serijal*, *japijevski*, *medijum*).

c) Jednačenje suglasnika po zvučnosti se ne prikazuje iako se može javiti u izgovoru (*bekgraund*, *saundtrek*, *dragstor*).

d) Jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe se također ne prikazuje iako može postojati u izgovoru (*input*) (Pravopis srpskog jezika, 2010: 197).

Govoreći o preporukama za transkripciju anglicizama, Prčić kaže: „Pogrešno je pisati anglicizme u engleskom originalu, kako u tekstovima na latinici (kojoj je engleski original prilično blizak), tako i u tekstovima na ćirilici (kojoj engleski original uopšte nije blizak)“ (Prčić, 2005: 45).

Pitanjem pisanja anglicizama u B/H/S jeziku bavi se veliki broj lingvista koji u svojim istraživanjima dolaze do niza zaključaka, prijedloga i pravila. Nažalost, iako određena pravila postoje, ona se rijetko primenjuju pri pisanju, prije svega u publicističkom stilu koji je čitaocima često najbliži i odakle se danas usvaja najveći broj stranih riječi. Također, u današnje vrijeme, svjedoci smo velikih nedostataka i u pravnim, ekonomskim, pa čak i naučnim tekstovima koji se ogledaju u nepoznavanju i nepridržavanju pravopisnim pravilima vezanim za pisanje anglicizama.

Pri rješavanju problema ortografske adaptacije u toku istraživanja među lingvistima su se stvorile dvije struje s različitim tendencijama. Dok protivnici očuvanja originalnog izgleda anglicizma u svom izvornom obliku kažu da on u tekstu na B/H/S jeziku djeluje previše strano i neprirodno, pristalice izvornog pravopisa daju argumente u tome da „podomaćivanje“ briše internacionalnost lekseme i u pravopis se uvode novi glasovi.

Prčić (2005: 53) navodi da se do novog pravopisnog izgleda anglicizma može doći na dva načina:

- 1) Kada se izgovor prilagođava grafičkom izgledu (*basketbal, tramvaj, overal*)
- 2) Kada se grafički izgled prilagođava izgovoru (*džus, vikend, biznis*).

U zavisnosti od perioda preuzimanja pozajmljenice u B/H/S jezik postoje različiti oblici anglicizama, tj. dolazi do pojave dubleta. Obično izbor varijante može da bude ponekad subjektivan, uslovljen društvenim i psihičkim faktorima, ali u većini slučajeva se postupno učvršćuje „podomaćeni“ oblik. Ono što je činjenica jeste da još uvijek ne postoje ujednačena pravila koja bi ustanovila kako se anglicizmi adaptiraju, iako pravopisi bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika propisuju, mada možda nedovoljno precizno, pravila pisanja riječi preuzetih iz drugih jezika.

U prvoj fazi adaptacije moguće da je dolazilo do različitih oblika zbog pogrešnog izgovora uslijed nedovoljnog znanja engleskog, dok je u drugim slučajevima riječ dolazila posredstvom drugog jezika, odnosno bila je pod uticajem izgovora drugog jezika, npr. njemačkog (*džungle* < *Dschungel, die x engl. Jungle*) (Prčić, 2005: 58).

Možemo zaključiti da pri ortografskoj adaptaciji anglicizama dolazi do sličnih problema i nedoumica, ali isto tako možemo zaključiti da je najproduktivniji i najčešći način adaptacije prema izgovoru engleske riječi, a da također i bez obzira na pravila transliteracije opisanih u pravilima *Pravopisa* dolazi i do sve češće pojave anglicizama napisanih prema engleskom modelu, tačnije dolazi do prepisivanja.

S druge strane, u srpskom jeziku, kako nam Prčić objašnjava, na osnovu pravila srpskog jezičkog sistema prepisivanje nije po ortografskim pravilima srpskog jezika, te zbog toga dolazi do neujednačenosti, netačnosti i nepravilnosti u pisanju anglicizama (Prčić, 2005: 67).

2.6.2. Fonološka adaptacija anglicizma

Problem izgovorne, tj. fonološke adaptacije riječi iz engleskog je zajednička i za bosanski, i za srpski i za hrvatski jezik, a to je glasovni jezički sistem sva tri jezika koji se ne podudara sa glasovnim sistemom engleskog jezika.

Grupe glasova i pojedini glasovi se izgovaraju drugačije u jezicima primaocima (u našem slučaju bosanskom, hrvatskom i srpskom) naspram izgovora jezika izvornika, tj. engleskog.

Zato dolazi do prilagođavanja zvukovnog oblika engleske riječi i ona se prilagođava prema fonetskim odlikama jezika primaoca, tj. bosanskom, hrvatskom i srpskom. U ovom procesu dolazi i do pojave neustaljenih varijanti, pa čak iako je nekad izgovor sličan on u velikoj mjeri zavisi i od korisnika jezika primaoca.

Fonološka adaptacija trebalo bi da se odredi na osnovu sličnosti ili razlika između fonološkog sistema B/H/S jezika, kao jezika primaoca s jedne, i engleskog, kao jezika izvornika s druge strane.

U svojoj analizi Filipović polazi od principa izgovora. Postoje tri različita slučaja adaptacije, tj. transfonemizacije⁴ anglicizama u B/H/S jeziku:

- 1) kada se anglicizam izgovara na način na koji se izgovara u jeziku primaocu, tj. kada se njegov izgovor podudara – nulta transfonemizacija (*team* /ti:m/ - *tim*, *set* /set/ - *set*);
- 2) ako su pojedini elementi jezika primaoca drugačiji po opisu, tada je izgovor anglicizma tek djelimično jednak izgovoru izvorne, engleske riječ – djelimična ili kompromisna transfonemizacija (*lift* /lift/ - *lift*, *test* /test/ - *test*);
- 3) ukoliko se izgovor izvorne engleske riječi sastoji iz elemenata za koje ne postoje ekvivalenti u fonetskom sistemu jezika primaoca, tada je supstitucija slobodna - slobodna transfonemizacija. (*detector* /di'tektə/ - *detektor*, *thriller* /'θrilə/ - *triler*) (Filipović, 1996: 56).

2.6.3. Morfološka adaptacija anglicizma

Proces morfološke adaptacije anglicizama može se postaviti i u bosanskom, i u srpskom i u hrvatskom na zajedničkoj pretpostavci da riječ može biti sastavljena od slobodne i vezane morfeme, gdje vezana morfema može biti nula, dok slobodna morfema, samostalno ili u kombinaciji sa sufiksom, predstavlja riječ (Filipović, 1986: 56).

Krenuvši od pretpostavke da je pozajmljenica u svom osnovnom morfološkom obliku sastavljena od slobodne morfeme ili kombinacije slobodne i vezane morfeme, slobodne morfeme se preuzimaju bez ograničenja jer nemaju vezanu morfemu, odnosno sufiks. S druge strane, vezana morfema se kao fleksija vrlo rijetko prenosi u jezik primalac (Filipović, 1986: 42).

⁴ Transfonemizacija je proces zamjene fonoloških elemenata jezika izvornika elementima jezika primaoca (Filipović 1986: 45)

Kada sufiks pređe u jezik primalac, on zapravo predstavlja dio kompromisne replike koja se jedno vrijeme zadržava u jeziku, da bi se kasnije zamijenila sufiksom jezika primaoca iste semantičke vrijednosti. Ovaj proces se odvija prema pravilima supstitucije na morfološkom nivou koja se naziva transmorfemizacija (Filipović, 1986: 45).

Analiza adaptacije na morfološkom nivou obuhvata i promjene koje se javljaju u morfološkim kategorijama karakterističnim za pojedine vrste riječi.

Ovo se posebno odnosi na kategorije koje se razlikuju u oba jezika (rod, broj, padež, glagolski vid). Filipović je u morfološku adaptaciju anglicizama unio također podjelu na primarnu i sekundarnu (Filipović, 1990: 37).

Primarna adaptacija na morfološkom nivou tiče se pozajmljenica koje se sa modelom slažu po obliku (*buffalo-bafalo, fer-fer, bungalow-bungalov, dribble-driblati*), dok *sekundarna adaptacija* predstavlja adaptaciju prema morfološkom sistemu jezika primaoca i to u promjeni u obliku mijenjanja imenica po padežima (*bafalo:bafala*) – (Filipović, 1990: 40).

Filipović (1990: 41) razlikuje tri stepena transmorfemizacije pozajmljenice:

1) *Nulta transmorfemizacija* – pozajmljenica se sastoji od slobodne morfeme modela i nulte vezane morfeme, tj. jezik primalac nije dodao svoj tvorbeni nastavak (*bridge-bridž, nylon-najlon, cent-cent, sexy-seksi*). Ona se javlja kada se model, u ovom slučaju engleski termin, koji je prethodno prošao ortografsko-fonološku adaptaciju, preuzima u B/H/S jeziku kao slobodna morfema bez vezane morfeme. Transmorfemisani oblici su, u principu, po svojim završecima u skladu s morfološkim sistemom B/H/S jezika, iako ponekad završetak pozajmljenice nije identičan nijednom završetku u B/H/S jeziku. Ti primjeri se smatraju novinom u morfološkom sistemu jezika primaoca. Kroz nultu transmorfemizaciju prolaze najčešće imenice, pridjevi, ali glagoli ne, jer se glagolski sistem engleskog jezika u potpunosti razlikuje od glagolskog sistema B/H/S jezika.

2) *Kompromisna transmorfemizacija* – pozajmljenica zadržava sufiks (vezanu morfemu) jezika-davaoca koja nije u skladu sa morfološkim sistemom jezika primaoca (*farmer-farmer, sprinter-sprinter*). Anglicizmi formirani na ovaj način zapravo nisu završili proces adaptacije.

3) *Potpuna transmorfemizacija* – vezana morfema, tj. engleski sufiks modela može se zamjeniti vezanom morfemom jezika primaoca, tj. tvorbenim nastavkom iz B/H/S jezika koji ima istu funkciju i značenje kao i vezana morfema jezika davaoca (*boxer-bokser, striker-štrajkač*). Ovaj proces nastavlja adaptaciju vezane morfeme engleskog jezika koja ne odgovara morfološkom sistemu B/H/S jezika.

Kada se sve uzme u obzir, adaptacija na morfološkom nivou obuhvata:

- a) formiranje osnovnog oblika pojedinih vrsta riječi,
- b) usklađivanje morfoloških kategorija jezika davaoca s onima u jeziku primaocu,
- c) integriranje anglicizama u sastav promjenjivih oblika jezika primaoca i
- d) primarnu i sekundarnu adaptaciju (Filipović, 1990:142).

2.6.4. Semantička adaptacija anglicizma

Specifičnost prilagođavanja i preuzimanja riječi iz jezika davaoca u jezik primalac je upravo to što se prolazeći kroz sve nivoe adaptacije one moraju i leksički i semantički uvrstiti u jezički sistem jezika primaoca. Riječ na svom putu adaptacije prolazi kroz različite tipove semantičke adaptacije, jer prošavši kroz opisane postupke adaptacije (ortografsku, fonetsku, morfološku, tvorbenu) dobija svoj novi izgled, a tek u procesu semantičke adaptacije i usvajanja od strane govornika ta riječ „oživljava“, odnosno postaje dio aktivnog jezika.

Rudolf Filipović (1986: 110), navodi da sistem semantičkih promjena obuhvata pet tipova:

1. *promjene u semantičkoj ekstenziji* – suženje i proširenje značenja modela
2. *elipsu* – promjena koja se javlja kao oblik promjene značenja u dodiru dva jezička sistema. U prvom slučaju elipsa iz jezika davaoca se prenosi nepromjenjena u sistem jezika primaoca pod istim uslovima kao i svaka druga riječ i podliježe promjenama utvrđenim principima teorije jezika u kontaktu, dok u drugom slučaju sačuvani element fraze preuzima kompletno značenje, tj. značenje ispuštenog elementa. (*comic stirp – strip, grapefruit – grejp, smoking-jacket – smoking*).
3. *promjene imena i vlastitih imena u apelative*
4. *pejorizaciju* ili pogoršanje značenja – javlja se u procesu jezičkog pozajmljivanja kada je riječ potpuno integrisana u leksički sastav jezika primaoca, odnosno ona je uslovljena potpuno slobodnom upotrebom pozajmljenice u jeziku primaocu i sociološkim faktorima.

5. metaforu.

Rudolf Filipović ne staje na ovoj podjeli već proširuje prvi tip, tj. semantičku ekstenziju na:

- a) *nultu semantičku ekstenziju* pod kojom podrazumijeva one riječi koje su integrisane u sistem jezika primaoca nepromjenjenog značenja. Obično su to izrazi koji su ograničeni na specijalizirano područje, srećemo ih u izrazima za hranu, piće, sport, muziku, zanimanja, modu, kompjutere i sl. (*ketchup-kečap, whisky-viski, HI-FI – HI-FI, businessman-biznismen, cardigan - kardigan, pullover-pullover*)
- b) *suženje značenja* predstavlja opću tendenciju pozajmljenica jer se preuzimaju u specifičnim kontekstima, te imaju tendenciju da u novi jezik prenesu samo dio svog značenja, tj. njeno značenje od općeg se prenosi na specifično, najčešće značenje uslovljeno kontekstom. Iako većina pozajmljenica slijedi opisani princip, neke u jezik primalac prenose i više od jednog značenja
- c) *proširenjem značenja* gdje opet, po Filipoviću, razlikujemo dva tipa proširenja i to:
 - 1) *proširenje broja značenja* gdje važnu ulogu imaju sociološki i sociolingvistički faktori, te je teže utvrditi faktore ove promjene od suženja značenja
 - 2) *proširenje značenjskog polja* do kojeg dolazi kada se pozajmljenice udomaće do te mjere da se one šire i slobodnije upotrebljavaju u jeziku primaocu, te tvore nova značenja samostalno ili u vezi sa drugim riječima, sintagmama (Filipović, 1986: 165).

Dakle, semantički usvojen anglicizam je onaj koji je učvršćen u strukturu jezika primaoca i u njemu tvori, kao i ostale domaće riječi, rečenične veze i spojeve. Međutim, često dolazi do nerazumijevanja značenja nove riječi, pa samim tim do loše upotrebe iste i do pomjeranja njenog značenja, posebno kod izvorno polisemičnih riječi, jer se one u jezik primalac uključuju kao monosemantičke riječi.

3. PRAKTIČNI DIO

3.1. Promjene u pravnom i političkom sistemu uvode nove riječi

Filipović (1990: 17) definiše anglicizam kao „svaku riječ preuzetu iz engleskog jezika koja označava neki predmet, ideju ili pojam kao sastavne dijelove engleske civilizacije”, koja „ne mora biti engleskog porijekla, ali mora biti adaptirana prema sustavu engleskog jezika i integrirana u engleski vokabular”. U ugovorima nailazimo na riječ *informacija* koja dolazi iz latinskog jezika u engleski, međutim u pravni jezik B/H/S – a je bila uvedena podsredstvom prijevoda različitih dokumenata. Ona biva prilagođena prema normi engleskog jezika.

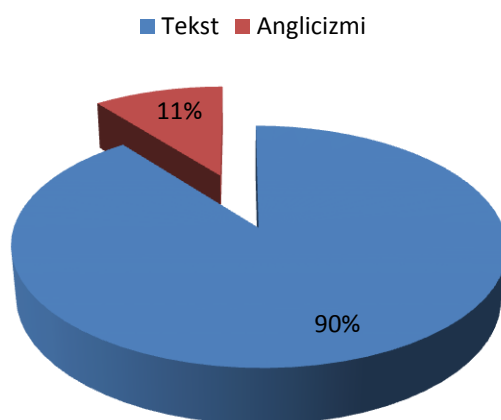
Međutim ostaje pitanje: Koliki dijapazon zauzimaju engleske riječi u pravnom registru? Odgovor na ovo pitanje se može dati na osnovu rezultata ovog istraživanja. Naime, u *Dejtonskom mirovnom sporazumu* ima 22882 riječi od čega 2635 anglicizama.⁵

Do ovih brojki se došlo detaljnim iščitavanjem korpusne građe i obilježavanjem svih leksičkih jedinica koje su u naš jezik došle iz engleskog jezika posredstvom prevođenja. Tokom obilježavanja riječi stranog porijekla vodilo se računa da one zaista jesu stranog porijekla, a u našem slučaju da zaista jesu anglicizmi, uz pomoć korištenja rječnika engleskog jezika *Merriam Webster Learner's Dictionary* i *Oxford Learner's Dictionary*. Koristeći ove rječnike dolazili smo do definicija riječi te ih upoređivali sa značenjem koje nose u jeziku primaocu. Neki anglicizmi su bili lahki za prepoznavanje, međutim neki su se toliko udomaćili u našem jeziku da je postalo jako teško identificirati ih kao riječ stranog porijekla. Nakon obilježavanja, sve posuđenice su prebrojane, a zatim uvrštene u dijagram kako bi se dobio proračun u procentima.

Dobijeni rezultati pokazuju da 11% riječi u ovom dokumentu jesu riječi engleskog porijekla. Kao primjer se mogu uzeti sljedeće riječi: *delegacija (delegation)*, *implemeniranje (implementation)*, *suverena (sovereign)*, *teritorijalni integritet (territorial integrity)*, *promovisati/promovirati (promote)*, *regionalna organizacija i aranžmani (regional organization and arrangements)* i druge. Ove riječi su tipične za pravni registar te se upotreba istih u drugim registrima ili u svakodnevnoj komunikaciji može pripisati interpolaciji novih riječi kroz pravni registar.

⁵ Dejtonski mirovni sporazum, 1995

Rasprostranjenost anglicizama u Dejtonskom mirovnom sporazumu

Prilikom prijevoda *Dejtonskog mirovnog sporazuma* na B/H/S, osim uvođenja novih leksičkih jedinica dolazi i do korištenja određenih lingvističkih konstrukcija koje su tipične za engleski jezik. Kao primjer se može navesti upotreba pasiva u pravnom registru bosanskoga jezika iako njegova upotreba nije ustaljena u našem jeziku. Do promjene dolazi posredstvom korištenja pasiva u engleskom jeziku te se ova upotreba reflektuje na B/H/S. Kao primjer možemo navesti sljedeću rečenicu preuzetu iz *Dejtonskog mirovnog sporazuma*:

a. (...) *ukoliko je takva objava data od strane bošnjačkog člana ili hrvatskim članovima tog tijela (...)*⁶

Da nema uticaja engleskog jezika, ova rečenica bi bila napisana u aktivu te bi imala sljedeću strukturu:

b. (...) *ukoliko su bošnjački ili hrvatski članovi tog tijela dali takvu objavu (...)*

Međutim, upotreba pasivnih konstrukcija u engleskom jeziku te njihova refleksija na B/H/S predstavlja mogućnost izostavljanja vršioca radnje ili zaobilaženje bespotrebnog ponavljanja. Sljedeći primjeri, preuzeti iz prijevoda *Dejtonskog mirovnog sporazuma*, predstavljaju zaobilaženje spominjanja vršioca radnje kroz pasivne konstrukcije:

⁶ Aneks 4, Ustav Bosne i Hercegovine, Član 5, paragraf 1d

c. *Sudije koje će u početku biti imenovane neće se moći kvalifikovati za reimenovanje.*⁷

Anglicizmi koji se usvajaju u određeni jezik potom se i adaptiraju jeziku u koji ulaze. Ova adaptacija se, kako smo već rekli, dešava na četiri nivoa i to: ortografskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou (Filipović & Menac, 2005: 39).

Jedna riječ engleskog porijekla može se prilagođavati jeziku primaocu samo na jednom nivou ili na više nivoa istovremeno (Filipović & Menac 2005: 43). Tako se riječ *konvencija* (*convention*) prilagođava na ortografskom, fonološkom i morfološkom nivou istovremeno.

Možemo primijetiti da je broj anglicizama u *Dejtonskom mirovnom sporazumu*, koji je potpisan 1995. godine, poprilično velik. Razlog ovome jeste sve veća izloženost B/H/S – a uticaju engleskog jezika u savremenom dobu, kako putem medija, tako i putem pravnih tekstova koji nisu pisani u našoj zemlji, već su u naš jezik prisvajani od drugih zemalja, a zatim prevođeni na naš jezik.

Međutim, zanimljivo je napomenuti da neke leksičke jedinice iako imaju prijevodne ekvivalente u B/H/S jeziku, vrlo često ti prijevodni ekvivalenti nisu sinonimni. Ovim fenomenom se bavila Melisa Okičić u svom istraživačkom radu *Upotreba prijevodnih ekvivalenata engleskog pridjeva social u prevođenju termina iz oblasti evropskih integracija na bosanski jezik* gdje napominje da dva prijevodna ekvivalenta engleske riječi *social* nemaju uvijek isto značenje u bosanskom jeziku. Naime, ova leksička jedinica se može prevesti na dva načina; socijalno i društveno. Ove dvije riječi nisu sinonimi iako ih mnogi tako smatraju. One imaju različito značenje u različitim kontekstima, a samim tim i različitu upotrebu i distribuciju u jeziku (Okičić, 2015: 191).

3.2. Analiza primjera iz Dejtonskog mirovnog sporazuma

U ovom dijelu rada biće predstavljeni i analizirani primjeri koji su izdvojeni iz Dejtonskog mirovnog sporazuma. Primjeri koji su odabrani su preuzeti iz engleske, izvorne, verzije Dejtonskog mirovnog sporazuma, ali su, radi lakše usporedbe i analize, ponuđeni i prijevodi odabranih primjera na B/H/S.

Nakon analize izdvojenih primjera slijedi tabela u koju su uvršteni svi anglicizmi koji se nalaze označeni u analiziranim primjerima. Tabela nudi izvornu verziju anglicizma, njegov

⁷ Aneks 4, Ustav Bosne i Hercegovine, Član 6, paragraf 1c

prijevod, odnosno formu prilagođenu pravilima B/H/S jezika, značenje tog anglicizma i nivo adaptacije koje je određeni anglicizam prošao da bi postao dijelom našeg jezika.

Prepoznajući potrebu za sveobuhvatnim rješenjem da se okonča **tragični** sukob u **regionu**, želeći da doprinesu ovoj svrsi i **promovišu** trajni mir i **stabilnost** [...] (Djetonski mirovni sporazum, 1995: 1).

Recognizing the need for a comprehensive settlement to bring an end to the **tragic** conflict in the **region**, desiring to contribute toward that end and **to promote** an enduring peace and **stability**[...] (Dayton Peace Agreement, 1995: 2).

Već u samom uvodu Dejtonskog mirovnog sporazuma možemo primjetiti neke od leksičkih jedinica koje su u naš jezik ušle kontaktom našeg jezika sa engleskim. Riječ 'tragični' se toliko udomačila u našem jeziku da ju je nekad teško i klasificirati kao anglicizam. Slična, ali ne identična stiuacija je i sa riječima 'region', 'promovišu' i 'stabilnost' koje su se poprilično udomačile i prilagodile sistemu B/H/S jezika. Jedina razlika je što je riječ 'tragičan' poprilično općeupotrebljiva riječ u svakodnevnom govoru za razliku od ostale tri koje se ponajviše vezuju za administrativni stil i formalni govor.

Poziva se SB UN da usvoji **Rezoluciju** kojom će ovlastiti zemlje članice ili **regionalne organizacije** i **aranžmane** da ustanove **multinacionalne** vojne snage za sprovođenje (u daljem tekstu "IFOR") (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 1-A, Član 1, 1995: 4).

The United Nations Security Council is invited to adopt a **resolution** by which it will authorize Member States or **regional organizations** and **arrangements** to establish a **multinational** military Implementation Force (hereinafter "IFOR") (Dayton Peace Agreement, Anex 1-A, Article 1, 1995: 7).

Prvi član Aneksa 1-A Dejtonskog mirovnog sporazuma obiluje administrativizmima. Riječi poput 'rezolucija', 'regionalne organizacije', 'aranžmani', 'multinacionalne' su riječi koje svrstavamo u različite, kako ih Katnić-Bakaršić naziva, društveno-političke i zakonodavno-pravne kontekste (Katnić-Bakaršić, 1999: 43).

Ovi anglicizmi su prošli različite nivo adaptacije postavši i semantički i pravopisno dijelom B/H/S jezika. Međutim, kao što je već rečeno, ove riječi sigurno nisu prvi izbor u

svakodnevnoj, naročito ne u neformalnoj, konverzaciji. Značenjski su usko vezane za administrativni stil gdje se najčešće i koriste.

Ubijedeni da **demokratske** strukture vlasti i pravični postupci najbolje stvaraju mirne odnose unutar **pluralističkog** društva (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 34).

Convinced that **democratic** governmental institutions and fair procedures best produce peaceful relations within a **pluralist** society (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995: 58).

I u ovom primjeru možemo primjetiti anglicizme koji pripadaju administrativnom stilu. Većina anglicizama u ovom primjeru ima podudarnu sličnost sa svojim izvornim oblicima na engleskom jeziku, uz određene prilagodbe prema sistemu jezika primaoca. Međutim, ono što je interesantno jeste prijevod fraze 'governmental institutions'. Ova fraza je u B/H/S jeziku realizovana kao 'strukture vlasti' što je neobično jedino iz razloga što je riječ 'institucija' već usvojena i uveliko se koristi u našem jeziku, ali ipak nije iskorištena u svrhu prijevoda ove fraze. S druge strane, ono što možemo primjetiti jeste da se u realizaciji prijevoda ipak iskoristila riječ koja se klasificira kao anglicizam, a to je riječ 'strukture' nastala usvajanjem i prilagođavanjem engleske riječi 'structure'.

Ovdje trebamo obratiti pažnju na ono o čemu Filipović govori kada govori o podjeli semantičkog prilagođavanja, a to je da ovdje imamo suženje značenja koje u ovom kontekstu obuhvata različite institucije u okviru državnog uređenja Bosne i Hercegovine (Filipović, 1990: 56).

Inspirisani univerzalnom Deklaracijom o ljudskim pravima, međunarodnim ugovorima o građanskim i **političkim** pravima i o **ekonomskim**, društvenim i **kulturnim** pravima. **Deklaracijom** o pravima lica koja pripadaju **nacionalnim**, **etničkim**, vjerskim i jezičkim manjinama, kao i drugim **instrumentima** ljudskih prava (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 35).

Inspired by the **Universal Declaration** of Human Rights, the International Covenants on Civil and **Political** Rights and on **Economic**, Social and **Cultural** Rights, and the **Declaration** on the Rights of Persons Belonging to **National** or **Ethnic**, Religious and

Linguistic Minorities, as well as other human rights **instruments** (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995: 59).

Aneks 4 Dejtonskog mirovnog sporazuma ima ulogu Ustava Bosne i Hercegovine. U primjeru iznad opet možemo primjetiti anglicizme koji su svojstveni društveno-političkom kontekstu i ovi anglicizmi se najčešće koriste u pravnim tekstovima koje karakteriše administrativni stil pisanja.

Iako se većina anglicizama danas usvaja kroz televiziju, novine i različite društvene medije, kroz ove primjere možemo primjetiti da je usvajanje anglicizama zapravo započelo prevođenjem različitih pravnih dokumenata, a zatim se proširilo i na druge aspekte života. Svakako, neki od anglicizama koji su usvojeni kroz pravni regstar su i dan-danas svojstveni tom registru, iako se mogu pronaći i u nekim drugim kontekstima.

Državljeni Bosne i Hercegovine mogu imati državljanstvo druge države, pod uslovom da postoji **bilateralni** ugovor, odobren od strane **parlamentarne** skupštine u skladu sa članom 4 (d), između Bosne i Hercegovine i te zemlje koja upravlja ovim slučajem. Lica sa dvojnim državljanstvom mogu glasati u Bosni i Hercegovini i **entitetima** samo ako je Bosna i Hercegovina država njihovog prebivališta (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 1, paragraf 7d, 1995: 36).

Citizens of Bosnia and Herzegovina may hold the citizenship of another state, provided that there is a **bilateral** agreement, approved by the **Parliamentary** Assembly in accordance with Article IV(4)(d), between Bosnia and Herzegovina and that state governing this matter. Persons with dual citizenship may vote in Bosnia and Herzegovina and the **Entities** only if Bosnia and Herzegovina is their country of residence (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 1, paragraph 7d, 1995: 61).

Riječi poput 'bilateralani', 'parlamentarni' i 'entiteti' su itekako svojestveno pravno-političkom registru i vrlo rijetko, gotovo nikako, su korišteni u neformalnoj komunikaciji. Interesanto je da je funkcija ovih riječi u jeziku primaocu ista kao u jeziku izvorniku. Riječi 'bilateralni' i 'parlamentarni' su zadržali svoju atributivnu funkciju, dok je leksička jedinica 'entitetima' zadržala svoju adverbijalnu funkciju.

Nediskriminacija. Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u **aneksu** na ovaj ustav će biti osiguran. Sva lica u Bosni i Hercegovini će biti slobodna od diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno i društveno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, vlasništvo, rođenje ili drugi **status** (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 2, paragraf 4, 1995: 37).

Non-Discrimination. The enjoyment of the rights and freedoms provided for in this Article or in the international agreements listed in **Annex I** to this Constitution shall be secured to all persons in Bosnia and Herzegovina without discrimination on any ground such as sex, race, color, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other **status** (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 4, paragraph 4, 1995: 62).

Interesantno je kako je riječ 'non-discrimination' koja je u engleskom jeziku složenica u našem jeziku realizovana na način da se za riječ 'discrimination' iskoristio prevodni ekvivalent koji je zapravo anglicizam i nastao je od engleske riječi 'discrimination' pri tom stvaljajući prefiks 'ne' ispred te riječi baš kao u engleskom. U ovom slučaju prefiks 'ne' ne podrazumijeva negaciju riječi 'diskriminacija', već samo suprotno značenje te riječi.

Kod riječi 'rasa' primjetimo tri nivoa adaptacije – ortografski, fonetski i morfološki, dok kod leksičke jedinice 'status' imamo adaptaciju samo na fonetskom nivou, a riječ je pravopisno identična onoj izvornoj verziji.

Implementacija. Bosna i Hercegovina i svi sudovi, **agencije**, vladini **organi** i **instrumenti** kojim entiteti upravljaju ili unutar **entiteta** će primijeniti i pridržavati se ljudskih prava i **fundamentalnih** sloboda na koje je ukazano u **paragrafu 2** (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, paragraf 6, 1995: 37).

Implementation. Bosnia and Herzegovina, and all courts, **agencies**, governmental **organs**, and **instrumentalities** operated by or within the **Entities**, shall apply and conform to the human rights and **fundamental** freedoms referred to in **paragraph 2** above (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 2, paragraph 6, 1995: 62).

'Implementacija' je riječ koja predstavlja dubletni oblik u B/H/S jeziku. Zanimljivo je da smo, iako imamo prijevodni ekvivalent u našem jeziku, odlučili usvojiti i angliciziranu verziju. Prijevodni ekvivalent u našem jeziku koji se naizmjenično koristi sa angliciziranom verzijom je riječ 'provedba'.

Upravo zbog ovakvih primjera jezički puristi smatraju da posuđenice postaju dominante te da potiskuju izvorne varijante koje već postoje u jeziku primaocu.

Zakon i odgovornosti **entiteta i institucija**.

a) Sve vladine **funkcije** i moći koje nisu izričito date u ovom Ustavu, **institucijama** Bosne i Hercegovine će biti funkcije i model entiteta (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 3, paragraf 3a, 1995: 73).

Law and Responsibilities of the **Entities** and the **Institutions**.

(a) All governmental **functions** and powers not expressly assigned in this Constitution to the **institutions** of Bosnia and Herzegovina shall be those of the Entities (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 3, paragraph 3a, 1995: 64).

U ovom primjeru nailazimo na leksičku jedinicu 'institucija' koju smo spomenuli u primjeru ranije. U ovom slučaju je ipak iskorištena u svrhu prijevoda riječi 'institution'. Fraza 'functions and powers' su na B/H/S prevedene kao 'funkcije i moći' gdje je za prijevod prve riječi u okviru fraze iskorišten anglicizam, a druga riječ je prijevodni ekvivalent iz B/H/S-a. Na našem jeziku se ova fraza ponavlja pri kraju paragrafa, dok je u engleskoj verziji ona eliptirana. Ono što je interesantno jeste da fraza koja je ponovljena ('funkcije i modeli') ima sve odlike anglicizma i zapravo obje riječi fraze su anglicizmi u prijevodu u odnosu na to kako je prvobitno prevedeno na početku paragrafa, a sasvim je jasno da se u ovom slučaju referira na frazu 'funkcije i moći'.

Delegati i članovi neće odgovarati krivično ili građanski za bilo koji čin izveden unutar okvira svojih dužnosti u **parlamentarnoj** skupštini (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, član 4, paragraf 3j, 1995: 40).

Delegates and Members shall not be held criminally or civilly liable for any acts carried out within the scope of their duties in the **Parliamentary** Assembly (Dayton Peace Agreement, Annex 4, Constitution, Article 4, paragraph 3j, 1995: 67).

I u ovom primjeru imamo anglicizam koji je specifičan pravno-političkom registru. Gledajući izvornu i usvojenu verziju možemo primjetiti da je ortografska adaptacija minimalna, te je vrlo očigledno da se radi o posuđenici.

Članovi **predsjedništva** će izabrati stalni **komitet** za vojna pitanja koji će **koordinirati aktivnosti** oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Članovi **predsjedništva** će biti članovi stalnog **komiteta** (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 5, paragraf 5b, 1995: 42).

The members of the **Presidency** shall select a Standing **Committee** on Military Matters **to coordinate** the **activities** of armed forces in Bosnia and Herzegovina. The Members of the **Presidency** shall be members of the Standing **Committee** (Dayton Peace Agreement, Annex 4, Constitution, Article 5, paragraph 5b, 1995: 70).

U članu 5, Aneksa 4 Dejtonskog mirovnog sporazuma imamo primjer anglicizma koji je prošao kroz više nivoa adaptacije da bi postao dijelom B/H/S jezika. Riječ 'predsjedništvo' je prošla tri nivoa adaptacije – fonetsku, ortografsku i morfološku. Na ovom primjeru možemo vidjeti da se jedna riječ ne prilagođava na samo jednom nivou, već da prilagođavanje može biti na više nivoa istovremeno.

Infinitivni oblik 'to coordinate' je u B/H/S jeziku realizovan kao relativna klauza, ali je semantičko značenje isto u oba jezika.

Da je odluka **entiteta** da uspostavi poseban **paralelan** odnos sa susednom državom **konzistentna** sa ovim ustavom, uključujući i odredbe koje se tiču **suvereniteta** i **teritorijalnog integriteta** Bosne i Hercegovine (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 6, paragraf 3a, 1995: 43).

Whether an **Entity's** decision to establish a special **parallel** relationship with a neighboring state is **consistent** with this Constitution, including provisions concerning

the **sovereignty** and **territorial integrity** of Bosnia and Herzegovina (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 6, paragraph 3a, 1995: 71).

Ponovno imamo paragraf koji obiluje administrativizmima koji su u naš jezik direktno usvojeni iz engleskog, i to posredstvom prevođenja različitih pravnih dokumenata, naročito onih iz zakonodavno-pravne i društveno-političke sfere. Nivoi adaptacije anglicizama koji su označeni u ovom primjeru su vidljivi u Tabeli 1.

Ustavni sud će takođe imati **apelacionu jurisdikciju** nad pitanjima po ovom ustavu koja proističu iz mišljenja bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 6, paragraf 3b, 1995: 43).

The Constitutional Court shall also have **appellate jurisdiction** over issues under this Constitution arising out of a judgment of any other court in Bosnia and Herzegovina (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 6, paragraph 3b, 1995: 71).

'Apelaciona jurisdikcija' je anglicizam koji je direktno preuzet iz pravnog registra engleskog jezika. Razlog za njegovo direktno usvajanje jeste nepostojanje adekvatnog ekvivalenta u B/H/S jeziku. Većina anglicizama iz pravno-političkog registra je u naš jezik dospjela baš iz ovog razloga.

Postojeće **centralna banka** Bosne i Hercegovine koja će biti jedina odgovorna za izdavanje novca i **monetarnu politiku** u cijeloj Bosni i Hercegovini (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 7, 1995: 44).

There shall be a **Central Bank** of Bosnia and Herzegovina, which shall be the sole authority for issuing currency and for **monetary policy** throughout Bosnia and Herzegovina (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 7, 1995: 72).

Baš kao i u prethodnom primjeru imamo dva složena anglicizma koja su u naš jezik dospjela direktnim usvajanjem iz jezika izvornika – engleskog jezika. 'Centralna banka' i 'monetarna politika' su postali poprilično često korišteni pojmovi u ovoj vrsti registra, ali su se posredstvom medija proširili i u velikoj mjeri postali prihvaćeni među govornicima koji se primarno ne služe zakonodavno-političkim registrom. Svakako, kod ovakvih primjera je vrlo

lahko uočiti da ovo nisu riječi koje izvorno dolaze iz B/H/S jezika, naročito ako uporedite sa izvornim oblicima ovih riječi u engleskom jeziku.

Niti jedna ličnost koja služi kaznu određenu od strane Međunarodnog **tribunala** za bivšu

Jugoslaviju i niti jedna ličnost koja je pod optužnicom **Tribunala**, a koja se nije povinovala naredbi da se pojavi pred **Tribunalom** ne može biti **kandidat** ili imati bilo koju naimenovanu, izbornu ili drugu javnu funkciju na **teritoriji** Bosne i Hercegovine (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 9, paragraf 1, 1995: 44).

No person who is serving a sentence imposed by the International **Tribunal** for the Former Yugoslavia, and no person who is under indictment by the Tribunal and who has failed to comply with an order to appear before the **Tribunal**, may stand as a **candidate** or hold any appointive, elective, or other public office in the **territory** of Bosnia and Herzegovina (Dayton Peace Agreement, Annex 4, Constitution, Article 9, paragraph 1, 1995: 73).

U prvom paragrafu člana 9, Aneksa 4 imamo 3 vrlo očigledan anglicizma. Prvi je 'tribunal' koji je u našem jeziku prošao samo fonetski nivo adaptacije, dok ortografski izgleda identično kao u izvornom obliku na engleskom jeziku. Leksička jedinica 'kandidat' je prošla kroz nešto malo više adaptacije – fonetsku, ortografsku i morfološku, ali procesom usporedbe da se vrlo lahko zaključiti da se radi o posuđenici.

Ono što je interesantno u ovom primjeru jeste leksem koji je iskorišten za prijevod riječi 'office' – umjesto očekivanog prijevodnog ekvivalenta 'ured' iskorištena je druga riječ koja također spada u red anglicizama, a o to je riječ 'funkcija'. Međutim, ovdje je sasvim jasan i opravdan izbor prevodioca za ovim rješenjem uzme li se u obzir kontekst u kojem se riječ nalazi.

Funkcioneri imenovani na položaje u **institucijama** Bosne i Hercegovine će predstavljati narode Bosne i Hercegovine (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 9, paragraf 3, 1995: 44).

Officials appointed to positions in the **institutions** of Bosnia and Herzegovina shall be generally representative of the peoples of Bosnia and Herzegovina (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 9, paragraph 3, 1995: 73).

Istim principom se vodilo i u ovom primjeru gdje su 'officials' prevedeni kao 'funkcioneri' što je vrlo prirodan izbor u B/H/S jeziku, jer ova imenica značenjski zapravo označava osobu koja se nalazi na određenoj funkciji.

U ovom primjeru, u prijevodu je izostavljena fraza sa modalnim glagolom 'shall' – 'shall be generally', te se ovo u prijevodu na B/H/S realizovalo običnim budućim vremenom.

Plate i troškovi **komisije** i njenog osoblja će strane zajednički odrediti i snositi ih Bosna i Hercegovina. Plate i troškovi će biti u potpunosti **adekvatni** sprovođenju **mandata** komisije (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 2, član 3, paragraf 2, 1995: 48).

The salaries and expenses of the **Commission** and its staff shall be determined jointly by the Parties and shall be borne by Bosnia and Herzegovina. The salaries and expenses shall be fully **adequate** to implement the Commission's **mandate** (Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter two, Article 3, paragraph 2, 1995: 84).

'Komisija', 'adekvatni', 'mandat' su sve primjeri anglicizama koji su u posljednje vrijeme postali široko rasprostranjeni u našem jeziku. Ovi anglicizmi su svoje značenje proširili i na neke druge aspekte mimo pravno-političkog konteksta. Ovo je naročito vidljivo u ekonomskom registru gdje se ovi anglicizmi učestalo koriste.

[...] Kada **ombudsmeni** i članovi doma nisu građani Bosne i Hercegovine, oni i njihove porodice će imati iste **privilegije** i **imunitete** koje uživaju **diplomatski** službenici i njihove porodice prema Bečkoj **konvenciji** i **diplomatskim** odnosima (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 2, član 3, paragraf 4, 1995: 48).

[...] When the **Ombudsman** and members of the Chamber are not citizens of Bosnia and Herzegovina, they and their families shall be accorded the same **privileges** and **immunities** as are enjoyed by **diplomatic** agents and their families under the Vienna

Convention on Diplomatic Relations (Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter two, Article 3, paragraph 4, 1995: 84).

Svi označeni anglicizmi u primjeru iznad pripadaju administrativnom stilu, a na osnovu podjele administrativnog stila koje predlažu Badurina i Kovačević (Badurina, Kovačević, 2001: 480) uže ih možemo svrstati u društveno-politički i, naravno, zakonodavno-pravni stil. Primjeri ovakvih anglicizama se najčešće koriste u svrhe zvanične komunikacije između pojedinaca i ustanova, između država i državnika i slično (Katnić-Bakaršić, 1999: 31).

Strane se pridružuju u pozivu visokoj **komisiji** za ljudska prava OSCE, visokom **komesaru** za ljudska prava UN i drugim nevladinim i **regionalnim misijama** ili **organizacijama** za ljudska prava da pomno nadgledaju **situaciju** ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, uključujući putem uspostavljanja **lokalnih** ureda i postavljanje posmatrača, izvještača ili drugih **relevantnih** lica na stalnoj osnovi ili na osnovu od **misije** do **misije** i da im obezbjede pune i **efikasne** olakšice, pomoć i pristup (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 3, član 13, paragraf 2, 1995: 53).

The Parties join in inviting the United Nations **Commission** on Human Rights, the OSCE, the United Nations High **Commissioner** for Human Rights, and other intergovernmental or **regional** human rights **missions** or **organizations** to monitor closely the human rights **situation** in Bosnia and Herzegovina, including through the establishment of **local** offices and the assignment of observers, rapporteurs, or other **relevant** persons on a permanent or **mission-by-mission** basis and to provide them with full and **effective** facilitation, assistance and access (Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter three, Article 13, paragraph 2, 1995: 91).

Ako pogledamo označene anglicizme u ovom primjeru primjetit ćemo da su, bez obzira na nivo adaptacije, uglavnom nominalni u svojoj formi. Većina su imenice, osim pojedinih koji su pridjevi i imaju atributivnu funkciju u rečenici (Silić, Pranjković, 2005: 379).

Strane se obavezuju da stvore na svojim **teritorijama političke, ekonomske** i društvene uslove koji pridonose dobrovoljnom povratku i **harmoničnoj reintegraciji** izbjeglica i raseljenih lica bez **preferiranja** bilo koje posebne **grupe**. Strane će obezbjediti svu moguću pomoć izbjeglicama i raseljenim licima i raditi u cilju

omogućavanja njihovog dobrovoljnog povratka na mirni, regulisan i postepen način u skladu sa **planom repatrijacije** UNHCR (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 7, poglavlje 1, član 2, paragraf 1, 1995: 55).

The Parties undertake to create in their **territories** the **political, economic**, and social conditions conducive to the voluntary return and **harmonious reintegration** of refugees and displaced persons, without **preference** for any particular **group**. The Parties shall provide all possible assistance to refugees and displaced persons and work to facilitate their voluntary return in a peaceful, orderly and phased manner, in accordance with the UNHCR **repatriation plan** (Dayton Peace Agreement, Anex 7, Chapter one, Article 2, paragraph 1, 1995: 96).

Pored ostalih anglicizama koji su označeni u ovom primjeru, posebnu pažnju privlače anglicizmi 'reintegracija' i 'repatrijacija'. Zanimljivo je da je u slučajevima poput ovih anglicizama usvojen i prefiks koji je specifičan za engleski jezik, i ovaj prefiks nosi isto značenje i u engleskom i u B/H/S-u, a to je ponovno izvršenje određene radnje. Interesanto je da se ovaj prefiks dosta ustalio u ovoj vrsti registra te se u B/H/S jeziku počeo koristiti i uz one imenice uz koje se inače nije koristio poput imenica 'reimenovanje', 'reimpelnetacija' i slično.

Komisija može primati pomoć od međunarodnih i nevladinih **organizacija**, u njihovim oblastima specijalne **ekspertize** koja je u okviru **mandata komisije**, pod uslovima koji će se usaglasiti (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 7, poglavlje 2, član 10, paragraf 4, 1995: 57).

The **Commission** may receive assistance from international and nongovernmental **organizations**, in their areas of special **expertise** falling within the **mandate** of the **Commission**, on terms to be agreed (Dayton Peace Agreement, Anex 7, Chapter two, Article 10, paragraph 4, 1995: 99).

U primjeru Aneksa 7 iznad i Aneksa 9 ispod imamo jako puno anglicizama koji su se poprilično udomačili u našem jeziku i sve češće se koriste i u nekim drugim registrima koji ne moraju nužno biti povezani sa pravno-političkim registrom.

Imajući u vidu da su **rekonstrukcija infrastrukture** i **funkcionisanje** saobraćajnih i drugih kapaciteta značajni za oživljavanje Bosne i Hercegovine i za nesmetano **funkcionisanje** njenih **institucija** i **organizacija** uključenih u **implementaciju** mirovnog rješenja [...] (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 9, 1995: 63).

Bearing in mind that **reconstruction** of the **infrastructure** and the **functioning** of transportation and other facilities are important for the economic resurgence of Bosnia and Herzegovina, and for the smooth **functioning** of its **institutions** and the **organizations** involved in **implementation** of the peace settlement [...] (Dayton Peace Agreement, Anex 9, 1995: 108).

U primjeru Aneksa 9 također opet imamo primjer direktnog usvajanja prefiksa 're' iz engleskog jezika u riječi 'rekonstrukcija'. Naročito rasprostranjeni i u velikoj mjeri udomaćeni anglicizmi iz ovih primjera jesu 'funkcija', 'funkcionisanje', te anglicizmi 'komisija' i 'institucija'.

Strane se slažu da će primena **civilnih aspekata** mirovnog rješenja sadržavati široki dijapazon **aktivnosti**, uključujući nastavak **humanitarne** pomoći za period koliko to bude potrebno; obnova **infrastrukture** i **ekonomska** obnova; ustanovljavanje **političkih** i ustavnih **institucija** u BiH [...] (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 10, Član 1, paragraf 1, 1995: 66).

The Parties agree that the implementation of the **civilian aspects** of the peace settlement will entail a wide range of **activities** including continuation of the **humanitarian** aid effort for as long as necessary; rehabilitation of **infrastructure** and **economic** reconstruction; the establishment of **political** and constitutional **institutions** in Bosnia and Herzegovina [...] (Dayton Peace Agreement, Anex 10, Article 1, paragraph 1, 1995: 111).

U primjeru prvog člana Aneksa 10 nalazi se riječ 'rehabilitation' za koju se u B/H/S jeziku iskoristio prijevodni ekvivalent 'obnova' što je u ovom kontekstu dobar i opravdan izbor. Međutim, ovdje je važno naglasiti da je u B/H/S usvojena i riječ 'rehabilitacija' koja predstavlja angliciziranu verziju, ali se ova riječ u većini slučajeva koristi uz imenice koje predstavljaju živa bića i u takvom kontekstu se više povezuje sa značenjem 'oporavka'. O ovom fenomenu je pisala Okičić upozoravajući da kada imamo dubletne prijevodne ekvivalente itekako trebamo voditi računa o značenju i kontekstu u kojem se određena riječ pojavljuje (Okičić, 2015: 191).

IPTF snagama i njenim objektima, **arhivama** i drugom vlasništvu će biti dodjeljenje iste **privilegije** i **imunitet**, uključujući "nedodirljivost" kao što je opisano u članu 2 i 3 **Konvencije** iz 1946.godine o **privilegijama** i **imunitetima** UN (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 11, Član 2, paragraf 7, 1995: 70).

The IPTF and its premises, **archivés**, and other property shall be accorded the same **privileges** and **immunities**, including inviolability, as are described in Articles II and III of the 1946 **Convention** on the **Privileges** and **Immunities** of the United Nations (Dayton Peace Agreement, Anex 11, Article 2, paragraph 7, 1995: 117).

Član 2 Aneksa 11 Dejtonskog mirovnog sporazuma sadrži anglicizme specifične za administrativni stil. Svi anglicizmi koji su označeni u ovom primjeru, osim leksičkih jedinica 'privilegije' i 'imuniteti', se u velikoj većini slučajeva koriste samo u pravno-političkom kontekstu. Naravno, i ovdje stoji napomena da treba biti pažljiv kod upotrebe određenih riječi poput riječi 'imunitet' i 'privilegije', jer ove riječi nose različito značenje u različitim kontekstima. Ovo se naročito odnosi na riječ 'imunitet' koja u svakodnevnom razgovornom jeziku ima značenje 'imunog sistema', dok se u pravno-političkom registru poput ovog odnosi na zaštitu koju određeni objekti, institucije i osobe imaju.

U nastavku rada slijedi tabela u koju su uvršteni svi anglicizmi koji se nalaze u primjerima koji su predstavljeni ranije u radu. S obzirom da u primjerima preuzetim iz Djetonskog mirovnog sporazuma svi anglicizmi nisu detaljno analizirani ova tabela nudi analizu svih riječi koje su u tim primjerima prepoznate kao anglicizmi. Tabela nudi englesku, odnosno izvornu, verziju riječi, njen oblik u prijevodu dokumenta na B/H/S, prijevod koji nudi rječnik, te nivoe adaptacije koje je ta riječ ili fraza prošla kako bi postala dijelom B/H/S jezika.

Anglicizmi koji se nalaze u tabli su poredani prema redoslijedu pojavljivanja u Dejtonskom mirovnom sporazumu.

3.3. Tabela 1 – Primjeri anglicizama u Dejtonskom mirovnom sporazumu

Engleska verzija riječi	U prijevodu na B/H/S	Ponudeni prijevodi riječi u rječniku	Nivo adaptacije
Region (Dayton Peace Agreement, 1995:2)	region (Djetonski mirovni sporazum, 1995:1)	<i>n kraj, predio; područje, regija; dio svijeta, region</i> (Bujas, 1999: 737)	<i>fonetski</i>
Tragic (Dayton Peace Agreement, 1995:2)	Tragični (Djetonski mirovni sporazum, 1995:1)	<i>adj tragičan, žalostan, nesretan</i> (Bujas, 1999: 925)	<i>ortografski, fonetski</i>
Promote (Dayton Peace Agreement, 1995:2)	Promovišu (Djetonski mirovni sporazum, 1995:1)	<i>vt promicati, unaprijediti, uzdignuti, podići na; pospješivati, razvijati, pomagati, učvršćivati, podupirati, promovirati, stimulirati</i> (Bujas, 1999: 695)	<i>ortografski, fonetski</i>
Stability (Dayton Peace Agreement, 1995:2)	Stabilnost (Djetonski mirovni sporazum, 1995:1)	<i>n stabilnost, postojanost, trajnost, čvrstoća, nepokolebljivost, stalnost</i> (Bujas, 1999: 53)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Resolution (Dayton Peace Agreement, Anex	Rezolucija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 1-A, Član 1,	<i>n odlučnost, odluka, rezolucija, zaključak; rasple, t razrješenje</i>	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

1-A, Article 1, 1995:7)	1995:4)	(Bujas, 1999: 749)	
Regional (Dayton Peace Agreement, Anex 1-A, Article 1, 1995:7)	Regionalne (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 1-A, Član 1, 1995:4)	<i>adj područni, pokrajinski, regionalni</i> (Bujas, 1999: 737)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Organisation (Dayton Peace Agreement, Anex 1-A, Article 1, 1995:7)	Organizacija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 1-A, Član 1, 1995:4)	<i>n organizacija</i> (Bujas, 1999: 611)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Arrangements (Dayton Peace Agreement, Anex 1-A, Article 1, 1995:7)	Aranžmani (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 1-A, Član 1, 1995:4)	<i>n razmještaj, uređenje, poredak; sporazum, aranžman, organiziranje</i> (Bujas, 1999: 54)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Multinational (Dayton Peace Agreement, Anex 1-A, Article 1, 1995:7)	Multinacionalne (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 1-A, Član 1, 1995:4)	<i>adj multinacionalan</i> (Bujas, 1999: 571)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Democratic (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:58)	Demokratske (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 34)	<i>adj demokratski</i> (Bujas, 1999: 221)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Pluralist (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:58)	Pluralističko (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 34)	<i>adj pluralistički</i> (Bujas, 1999: 667)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

Inspired (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:59)	Inspirisani (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 35)	<i>adj nadahnut, pun inspiracije</i> (Bujas, 1999: 453)	<i>fonetski, ortografski</i>
Universal (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:59)	Univerzalnom (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 35)	<i>adj sveopći, općenit, univerzalan, svestran</i> (Bujas, 1999: 961)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Declaration (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:59)	Deklaracija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 35)	<i>n deklaracija, (svečana) izjava</i> (Bujas, 1999: 215)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Political (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:59)	Političkim (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 35)	<i>adj politički, državni; politiziran</i> (Bujas, 1999: 670)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Economic (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:59)	Ekonomskim (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 35)	<i>adj ekonomski, privredni</i> (Bujas, 1999: 267)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Cultural (Dayton Peace Agreement, Anex 4,	Kulturnim (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav,	<i>adj kulturan</i> (Bujas, 1999: 203)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

Constitution, Preamble, 1995:59)	Preambula, 1995: 35)		
National (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:59)	Nacionalnim (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 35)	<i>adj narodni, nacionalan; općedržavni, općenarodni</i> (Bujas, 1999: 577)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Ethnic (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:59)	Etničkim (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 35)	<i>adj etnički</i> (Bujas, 1999: 284)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Instruments (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Preamble, 1995:59)	Instrumenti (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Ustav, Preambula, 1995: 35)	<i>n instrument, sredstvo, isprava, dokument</i> (Bujas, 1999: 454)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Bilateral (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 1, paragraph 7d, 1995:61)	Bilateralni (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 1, paragraf 7d, 1995:36)	<i>adj bilateralan</i> (Bujas, 1999: 491)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Parliamentary (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 1,	Parlamentarna (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 1, paragraf 7d, 1995:36)	<i>adj parlamentaran, skupštinski, doličan, uljudan</i> (Bujas, 1999: 634)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

paragraph 7d, 1995:61)			
Entities (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 1, paragraph 7d, 1995:61)	Entiteti (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 1, paragraf 7d, 1995:36)	<i>n suština, bit, entitet, zasebna jedinica; tvorevina</i> (Bujas, 1999: 279)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Non-discrimination (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 4, paragraph 4, 1995:62)	Nediskriminacija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 2, paragraf 4, 1995: 37)	<i>n nediskriminiranje, odsutnost diskriminacije</i> (Bujas, 1999: 588)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Annex (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 4, paragraph 4, 1995:62)	Aneks (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 2, paragraf 4, 1995: 37)	<i>n aneks, prigradnja, novo krilo; prilog</i> (Bujas, 1999: 45)	<i>ortografski, djelimično fonetski, morfološki</i>
Status (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 4, paragraph 4, 1995:62)	Status (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 2, paragraf 4, 1995: 37)	<i>n status, društveni položaj; situacija, stanje stvari</i> (Bujas, 1999: 858)	<i>fonetski</i>
Implementation (Dayton Peace	Implementacija (Dejtonski mirovni	<i>n izvršenje, provedba, provođenje,</i>	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

Agreement, Anex 4, Constitution, Article 2, paragraph 6, 1995:62)	sporazum, Aneks 4, paragraf 6, 1995: 37)	<i>ostvarenje</i> (Bujas, 1999: 434)	
Agencies (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 2, paragraph 6, 1995:62)	Agencije (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, paragraf 6, 1995: 37)	<i>n djelovanje; učinak, posredništvo, agencija; zavod</i> (Bujas, 1999: 34)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Organs (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 2, paragraph 6, 1995:62)	Organi (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, paragraf 6, 1995: 37)	<i>n organ; novine (stranke); orgulje</i> (Bujas, 1999: 610)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Instrumentalities (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 2, paragraph 6, 1995:62)	Instrumenti (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, paragraf 6, 1995: 37)	Isto kao za prijevod riječi <i>instrument</i> .	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Fundamental (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 2, paragraph 6, 1995:62)	Fundamentalnih (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, paragraf 6, 1995: 37)	<i>adj temeljni, osnovni, bitan, od osnovne važnosti</i>	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

Paragraph (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 2, paragraph 6, 1995:62)	Paragraf (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, paragraf 6, 1995: 37)	<i>n odlomak; kratka vijest (članak) u novinama</i> (Bujas, 1999: 632)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Functions (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 3, paragraph 3a, 1995:64)	Funkcije (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 3, paragraf 3a, 1995: 73)	<i>n funkcija, djelovanje, rad obavljanje; služba</i> (Bujas, 1999: 347)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Institutions (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 3, paragraph 3a, 1995:64)	Institucije (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 3, paragraf 3a, 1995: 73)	<i>n postavljanje, osnivanje, utemeljenje, pokretanje, institucija; zavod, ustanova</i> (Bujas, 1999: 454)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Delegates (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 4, paragraph 3j, 1995:67)	Delegati (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, član 4, paragraf 3j, 1995: 40)	<i>n delegat, poslanik, zastupnik, zamjenik, opunomoćenik</i> (Bujas, 1999: 219)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Presidency (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 5,	Predsjedništvo (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 5, paragraf 5b, 1995: 42)	<i>n predsjedanje, predsjedništvom, predsjednički mandat, predsjednikovanje</i> (Bujas, 1999: 685)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

paragraph 5b, 1995: 70)			
Committee (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 5, paragraph 5b, 1995: 70)	Komitet (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 5, paragraf 5b, 1995: 42)	<i>n odbor, povjerenstvo</i> (Bujas, 1999: 167)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
To coordinate (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 5, paragraph 5b, 1995: 70)	Koordinirati (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 5, paragraf 5b, 1995: 42)	<i>vt koordinirati, uskladiti</i> (Bujas, 1999: 184)	<i>fonetski, ortografski</i>
Activities (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 5, paragraph 5b, 1995: 70)	Aktivnosti (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 5, paragraf 5b, 1995: 42)	<i>n aktivnost, djelatnost, radinost, živahnost, žustrina, pokretnost, djelovanje</i> (Bujas, 1999: 27)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Parallel (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 6, paragraph 3a, 1995: 71)	Paralelno (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 6, paragraf 3a, 1995: 43)	<i>adj paralelan, usporedan</i> (Bujas, 1999: 632)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Consistent (Dayton Peace Agreement, Anex	Konzistentno (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 6,	<i>adj dosljedan; u skladu s; gust, čvrst</i> (Bujas, 1999: 178)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

4, Constitution, Article 6, paragraph 3a, 1995: 71)	paragraf 3a, 1995: 43)		
Sovereignty (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 6, paragraph 3a, 1995: 71)	Suverenitet (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 6, paragraf 3a, 1995: 43)	<i>n</i> vrhovna vlast; nezavisna država, suverenost (Bujas, 1999: 842)	ortografski, fonetski, morfološki
Territorial integrity (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 6, paragraph 3a, 1995: 71)	Teritorijalni integritet (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 6, paragraf 3a, 1995: 43)	<i>Territorial</i> – adj zemljišni, pokrajinič; <i>teritorijalan</i> (Bujas, 1999: 903) <i>Integrity</i> – n integritet; potpunost, cjelovitost, netaknutost (Bujas, 1999: 455)	ortografski, fonetski, morfološki
Appellate jurisdiction (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 6, paragraph 3b, 1995: 71)	Apelacionu jurisdikciju (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 6, paragraf 3b, 1995: 43)	<i>Appellate</i> – adj <i>apelacioni</i> (Bujas, 1999: 49) <i>Jurisdiction</i> – n sudstvo; suđenje, jurisdikcija, sudska kompetencija (nadležnost) (Bujas, 1999: 475)	ortografski, fonetski, morfološki
Central Bank (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution,	Centralna banka (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 7, 1995: 44)	<i>Central</i> – adj <i>središnji</i> , <i>glavni</i> , <i>centralni</i> (Bujas, 1999: 138)	ortografski, fonetski, morfološki

Article 7, 1995: 72)		<i>Bank – n banka</i> (Bujas, 1999: 72)	
Monetary policy (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 7, 1995: 72)	Monetarna politika (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 7, 1995: 44)	<i>Monetary – adj novčan</i> <i>Policy – n politika</i> (Bujas, 1999: 670)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Tribunal (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 9, paragraph 1, 1995: 73)	Tribunal (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 9, paragraf 1, 1995: 44)	<i>n sud, sudnica, sudište</i> (Bujas, 1999: 930)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Candidate (Dayton Peace Agreement, Anex 4, Constitution, Article 9, paragraph 1, 1995: 73)	Kandidat (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 4, Član 9, paragraf 1, 1995: 44)	<i>n kandidat</i> (Bujas, 1999: 127)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Commission (Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter two, Article 3, paragraph 2, 1995: 84)	Komisija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 2, član 3, paragraf 2, 1995: 48)	<i>n povjereništvo, komisija, povjerenstvo</i> (Bujas, 1999: 166)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Adequate (Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter	Adekvatno (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 2,	<i>adj adekbatan, odgovarajući, svrsishodan,</i>	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

two, Article 3, paragraph 2, 1995: 84)	član 3, paragraf 2, 1995: 48)	<i>dovoljan, primjeren</i> (Bujas, 1999: 28)	
Mandate (Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter two, Article 3, paragraph 2, 1995: 84)	Mandat (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 2, član 3, paragraf 2, 1995: 48)	<i>n mandat, povjereno starateljstvo nad nekim područjem</i> (Bujas, 1999: 531)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Privileges (Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter two, Article 3, paragraph 4, 1995: 84)	Privilegije (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 2, član 3, paragraf 4, 1995: 48)	<i>n privilegija, povlastica, pravo</i> (Bujas, 1999: 690)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Immunities (Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter two, Article 3, paragraph 4, 1995: 84)	Imuniteti (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 2, član 3, paragraf 4, 1995: 48)	<i>n jur imunitet; med imunost; sloboda, zaštićenost, povlaštenost, nepovredivost</i> (Bujas, 1999: 432)	<i>ortografski, fonetski, morfološki, semantički</i>
Diplomatic (Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter two, Article 3, paragraph 4, 1995: 84)	Diplomatski (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 2, član 3, paragraf 4, 1995: 48)	<i>adj diplomatski</i> (Bujas, 1999: 233)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Convention (Dayton Peace Agreement, Anex	Konvencija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 2,	<i>n ugovor, običaj, konvencija</i> (Bujas, 1999: 182)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

6, Chapter two, Article 3, paragraph 4, 1995: 84)	član 3, paragraf 4, 1995: 48)		
Commissioner Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter three, Article 13, paragraph 2, 1995: 91)	Komesar (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 3, član 13, paragraf 2, 1995: 53)	<i>n povjerenik, punomoćnik, poslovođa, komesar</i> (Bujas, 1999: 166)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Mission Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter three, Article 13, paragraph 2, 1995: 91)	Misija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 3, član 13, paragraf 2, 1995: 53)	<i>n misija; zadatak, nešto povjereno</i> (Bujas, 1999: 558)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Situation Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter three, Article 13, paragraph 2, 1995: 91)	Situacija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 3, član 13, paragraf 2, 1995: 53)	<i>n položaj; namještenje, situacija</i> (Bujas, 1999: 821)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Local Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter three, Article 13, paragraph 2, 1995: 91)	Lokalnih (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 3, član 13, paragraf 2, 1995: 53)	<i>adj mjesni, domaći, lokalan</i>	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Relevant Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter three, Article 13,	Relevantnih (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 3, član 13, paragraf 2,	<i>adj relevantan, primjenljiv, koji ima veze s</i> (Bujas, 1999: 740)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

paragraph 2, 1995: 91)	1995: 53)		
Effective Dayton Peace Agreement, Anex 6, Chapter three, Article 13, paragraph 2, 1995: 91)	Efikasne (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 6, poglavlje 3, član 13, paragraf 2, 1995: 53)	<i>adj uspješan, djelotvoran, efikasan</i> (Bujas, 1999: 268)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Harmonious (Dayton Peace Agreement, Anex 7, Chapter one, Article 2, paragraph 1, 1995: 96)	Harmonično (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 7, poglavlje 1, član 2, paragraf 1, 1995: 55)	<i>adj harmoničan, skladan</i> (Bujas, 1999: 394)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Reintegration (Dayton Peace Agreement, Anex 7, Chapter one, Article 2, paragraph 1, 1995: 96)	Reintegracija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 7, poglavlje 1, član 2, paragraf 1, 1995: 55)	<i>n ponovno uključivanje, reintegracija</i> (Bujas, 1999: 738)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Preference (Dayton Peace Agreement, Anex 7, Chapter one, Article 2, paragraph 1, 1995: 96)	Preferiranje (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 7, poglavlje 1, član 2, paragraf 1, 1995: 55)	<i>n prednost, prvenstvo, osobita sklonost</i> (Bujas, 1999: 682)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Repatriation (Dayton Peace Agreement, Anex 7, Chapter one,	Repatrijacija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 7, poglavlje 1, član 2, paragraf 1,	<i>n povratak u domovinu</i> (Bujas, 1999: 744)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

Article 2, paragraph 1, 1995: 96)	1995: 55)		
Special expertise (Dayton Peace Agreement, Anex 7, Chapter two, Article 10, paragraph 4, 1995: 99)	Specijalna ekspertiza (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 7, poglavlje 2, član 10, paragraf 4, 1995: 57)	<i>Sepecial – adj poseban, naročit, izvanredan, specijalan, stručan</i> (Bujas, 1999: 844) <i>Expertise – n ekspertiza, stručno zvanje, stručnost</i> (Bujas, 1999: 229)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Reconstruction (Dayton Peace Agreement, Anex 9, 1995: 108)	Rekonstrukcija (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 9, 1995: 63)	<i>n obnova, izgradnja nanovo, rekonstrukcija</i> (Bujas, 1999: 730)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Infrastructure (Dayton Peace Agreement, Anex 9, 1995: 108)	Infrastruktura (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 9, 1995: 63)	<i>n infrakstruktura</i> (Bujas, 1999: 448)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Functioning (Dayton Peace Agreement, Anex 9, 1995: 108)	Funkcionisanje (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 9, 1995: 63)	<i>vi funkcionirati, vršiti dužnost, djelovati, obavljati, raditi</i> (Bujas, 1999: 347)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Civilian aspects (Dayton Peace Agreement, Anex 10, Article 1, paragraph 1, 1995: 111)	Civilnih aspekata (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 10, Član 1, paragraf 1, 1995: 66)	<i>Civilian - adj građanski, civilni</i> (Bujas, 1999: 151) <i>Aspects – n izgled, vanjština; aspekt, strana, gledanje, obzir</i> (Bujas, 1999: 57)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>
Humanitarian (Dayton Peace Agreement, Anex 9, 1995: 108)	Humanitarne (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 9, 1995: 63)	<i>adj humanitaran, čovjekoljubiv</i>	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

Agreement, Anex 10, Article 1, paragraph 1, 1995: 111)	sporazum, Aneks 10, Član 1, paragraf 1, 1995: 66)	(Bujas, 1999: 423)	
<i>Archivés</i> (Dayton Peace Agreement, Anex 11, Article 2, paragraph 7, 1995: 117)	<i>Arhive</i> (Dejtonski mirovni sporazum, Aneks 11, Član 2, paragraf 7, 1995: 70)	<i>n pl arhiv</i> (Bujas, 1999: 52)	<i>ortografski, fonetski, morfološki</i>

Primjetno je da su rijetke leksičke jedinice koje su prošle kroz sve nivoe adaptacije. Baš kao što Filipović i Menac navode, u procesu usvajanja, riječ može proći kroz samo jedan nivo adaptacije ili istovremeno može prolaziti kroz više njih. U ovom slučaju, većina riječi prolazi kroz više nivoa adaptacije istovremeno i na taj način se usvajaju u naš jezik (Filipović & Menac, 2005: 39).

U koloni gdje su ponuđeni i prijevodni ekvivalenti za datu riječ na našem jeziku, možemo primjetiti da jako veliki broj riječi ima svoje prijevodne ekvivalente u B/H/S jeziku, ali je ipak za svrhe prijevoda Dejtonskog mirovnog sporazuma upotrebljen anglicizam kao kod riječi *implementacija*, gdje imamo našu riječ koja se naizmjenično koristi sa anglicizmom, a to je riječ *provedba*. Kod riječi poput *infrastruktura*, *deklaracija*, *kandidat*, itd. čak i rječnik nudi samo ove prijevodne ekvivalente, jer su ovo primjeri riječi koje u našem jeziku nisu postojale do momenta njihovog usvanja iz drugog jezika, uglavnom zbog potreba imenovanja novih elemenata koji su se počeli pojavljivati u našem jeziku.

Ovdje je bitno naglasti da prijevodni ekvivalenti koje nudi rječnik ne moraju i nisu uvijek najbolji izbor za svrhu prijevoda određene engleske riječi u Dejtonskom mirovnom sporazumu. Svakako da ne smijemo zaboraviti da je kontekst u kojem se riječ nalazi najbitniji i da igra glavnu ulogu pri odabiru prijevodnog ekvivalenta za određenu leksičku jedinicu.

4. UPOTREBA ANGLICIZAMA U SVAKODNEVNOJ KOMUNIKACIJI

Mnogi autori smatraju da značajnu ulogu u širenju uticaja engleskog jezika ima i njegova otvorenost uticajima drugih kultura i jezika, tj. njegov kozmopolitizam. Naime, kroz tehnologiju mnogi govornici usvoje termine iz engleskog jezika i koriste ih u B/H/S-u.

Tako Okičić (2015: 182) spominje određene termine iz engleskog jezika koji su se ustalili u bosanskom jeziku posredstvom korištenja interneta čija upotreba doseže enorman obim. Za primjere koristi riječi poput *šerovati*, *lajkati* koje su anglicizirane od *share* (podijeliti) i *like* (svidati se).

Sve većom upotrebom ovih riječi u svakodnevnoj komunikaciji dolazi do usvajanja iste, bez upotrebe prijevodnog ekvivalenta na njihovoj poziciji.

Ukoliko u obzir uzmemo riječi koje su se ustalile u B/H/S-u posredstvom prijevoda dokumenata u pravnom registru, možemo reći da se pravne riječi engleskog porijekla koriste više nego izvorne leksičke jedinice. Ovaj fenomen se u potpunosti interpolirao u sve registre B/H/S-a te nije ni začuđujuće što je upotreba riječi engleskog porijekla svakim danom sve veća.

Najveći izvor riječi engleskog porijekla i najveća zastupljenost proizlazi iz upotrebe interneta. Baš kao što je Okičić (2015: 182) napomenula, većina ovih anglicizama dolazi zbog korištenja tehnologije.

Novije generacije koriste internet u sve svrhe, uključujući i učenje, a i rasonodu, pa i ne iznenenaduje kada u svom svakodnevnom govoru počnu koristiti riječi engleskog porijekla. Taj proces se jednostavno može objasniti kroz činjenicu da u okviru obrazovanja sve veći značaj ima sposobnost i vještina korištenja određenih programa koji su pisani na engleskom jeziku i rijetko prevedeni na B/H/S.

4.1. Anglicizmi kao odlika formalnog govora

Danas je vrlo primjetno da se anglicizmi sve više koriste u svakodnevnom govoru kao odlika formalnog govora. Osim što se riječi engleskog porijekla u B/H/S uvode jer u našem jeziku prosto ne postoje izrazi za određene pojmove, ovi izrazi se također uzimaju kao primjeri formalnog govora. Uzimajući ovo u obzir, može se primjetiti da se određene riječi koje smo navodili kao primjere iz korpusa koriste samo u sferi pravnog, i svega onog što je vezano za pravo. Osim naravno, kada želimo pokazati obrazovanje, status i slično, pa se takvi izrazi koriste i u neobaveznom razgovoru. O ovome će biti više riječi dalje u tekstu.

Kako bi zvučali što formalnije, većina ljudi, neovisno u kojoj branši poslovanja djeluju, odlučuju se za korištenje anglicizama. Ovo je naročito primjetno u posljednje vrijeme kada se ostvaruju mnogobrojne saradnje sa inostranim firmama i organizacijama s kojim se uglavnom

komunicira na engleskom jeziku. Pod ovakvim uticajem usvajamo različite termine i pojmove koji dolaze iz engleskog, a zatim ih prilagođavamo i koristimo i u komunikaciji sa govornicima B/H/S – a.

Ovo je također jedan od načina širenja i interpolacije anglicizama na određenom geografskom prostoru. Stoga i ne čudi široka rasprostranjenost anglicizama na prostoru Bosne i Hercegovine.

4.2. Anglicizmi kao odlika obrazovanja pojedinca i njegovog položaja u društvu

Kao što smo već spomenuli, korištenje anglicizama odaje utisak formalnog govora. Međutim, ovo nije jedini razlog zbog kojeg se riječi engleskog porijekla sve češće koriste u našem jeziku. Naime, povećan je trend korištenja anglicizama kao odlika stepena obrazovanja pojedinca i njegovog položaja u društvu.

Ovo je usko povezano sa korištenjem formalnog govora kojeg češće koriste osobe s višim stepenom obrazovanja. Također osobe koje streme da budu na što višoj ljestvici u društvu ili da zapravo na ovaj način pokažu svoj visoki status odlučuju se za upotrebu anglicizama. Tako se koristi *konverzacija* umjesto *razgovor*, *interpolacija* umjesto *uključenje*, *implementacija* umjesto *provedba* i sl.

Stana Ristić, lingvistica i dugogodišnja saradnica na Institutu za srpski jezik SANU, za nacionalne dnevne novine *Glas javnosti* je dala svoj komentar na temu upotrebe stranih riječi u srpskom jeziku: „Ljudi koriste strane reči da bi ostavili utisak obrazovanije osobe i da bi imitirali elitu. U različitim strukama stručnjaci su primorani da koriste strane reči i iz navike ih prenose na druge oblasti. Upotreba stranih reči u govoru normalna je pojava, samo je treba kontrolisati - kaže Ristićeva“ (*Glas javnosti, O upotrebi stranih reči i izraza, posebno iz engleskog jezika, u svakodnevnom životu u Srbiji*, objavljeno 19.03.2006.).

Ristić također navodi da veliki uticaj na jezik imaju globalizacija, moderne tehnologije i naučni tokovi koji traže nove riječi koje mi nemamo u našem jeziku, pa ih iz tog razloga preuzimamo uglavnom iz engleskog (*Glas javnosti, O upotrebi stranih reči i izraza, posebno iz engleskog jezika, u svakodnevnom životu u Srbiji*, objavljeno 19.03.2006.).

Sve ovo su primjeri i razlozi usvajanja novih leksičkih jedinica iz engleskog jezika. Vidljivo je da postoje različiti motivi i razlozi za ovo usvajanje, ali ono što ostaje nepobitna činjenica jeste da se interpolacija novih leksičkih jedinica iz engleskog jezika dešava svakodnevno. Već smo naveli da ovo u određenim situacijama ima pozitivan efekt jer se na taj način naš jezik obogaćuje novim riječima što je itekako poželjna stvar.

S druge strane treba biti vrlo pažljiv pri odabiru prijevodnih ekvivalenata, jer kao što smo vidjeli dva prijevodna ekvivalenta nemaju uvijek isto značenje i vrlo lahko može doći do zabune pri korištenju tih ekvivalenata u različitim kontekstima.

4.3. Koji su to načini da se spriječi interpolacija novih leksičkih jedinica i kako kontrolisati sam taj proces?

Sa stranim riječima se danas srećemo svugdje i toliko smo im izloženi da je ponekad teško odrediti gdje više, a gdje manje, gdje opravdano, a gdje bespotrebno. Umjesto toga, možda nam je lakše odgovoriti na pitanje zašto i kada smo se navikli da koristimo strane riječi i kakav zadatak im u datom slučaju dajemo.

Engleski jezik je nesumnjivo jezik koji se najviše koristi na svijetu. Razlog toga je uzastopno širenje vojne, političke i ekonomske moći Sjedinjenih Američkih Država i drugih zemalja u kojima je engleski maternji jezik. Šehović (2009: 21) u svom radu navodi da se 75% korespodencije u svijetu dešava na engleskom jeziku i da se 80% informacija na kompjuteru i drugim oblicima uređaja odvija na engleskom jeziku.

Raznim aspektima pozajmljivanja stranih riječi u srpskom jeziku bavio se Ranko Bugarski, a dio svojih istraživanja predstavio je u svom djelu *Jezik i kultura (2005)*. U svom istraživanju on razmatra stavove koje pripadnici jedne jezičke zajednice imaju u vezi sa pozajmljivanjem i upotrebom stranih riječi u svom maternjem jeziku.

Bugarski u svojoj studiji kao najprikladniji od termina koji se danas koriste za strane riječi, riječi stranog porijekla, pozajmice, tuđice, pozajmljenice, predlaže termin *pozajmljenica*, a za one riječi koje su se u znatnoj mjeri udomaćile predlaže termin *domaća riječ stranog porijekla* (Bugarski, 2005 : 46).

U svom istraživanju se dalje nadovezuje na purizam o kojem piše kao o načinu razmišljanja koji može da dovede do jačanja nacionalne svijesti, tj. svijesti o spostvenom jeziku i doprinose jezičkom i kulturnom identitetu, što je pozitivna strana purizma. Međutim, autor

naglašava da ovaj isti purizam može da donese i negativne efekte kao što su nacionalizam, ksenofobiju, šovinizam, pa i rasizam (Bugarski, 2005: 52).

Bugarski navodi da se pozajmljenice u današnje vrijeme posmatraju kao „odraz vremena, odraz ekonomskih i političkih tendencija i promjena društvenih odnosa u vezi sa razvojem međunarodnih kontakata“, a njihov porast se shvata kao potpuno prirodan uzmemo li u obzir razvoj nauke i novih tehnologija, elektronskih medija te razvoj multimedijalne komunikacije (Bugarski, 2005:21).

Baš kao što Šehović (2009: 53) spominje u svom radu *Mjesto i funkcija anglicizama u savremenom bosanskom jeziku: povećana upotreba anglicizama u štampi*, interpolacija anglicizama u bosanski jezik se ne bi trebala posmatrati kao negativan uticaj na sam jezik – upravo suprotno. Anglicizmi, kroz sve registre uključujući i pravni registar, obogaćuju naš jezik i šire vokabular govornika jezika.

Peter Trudgill u svom djelu *Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society* kaže da „[...] lingvist jedino može istaknuti činjenicu da ne postoji „čist“ jezik. Svi su jezici nastali pod utjecajem drugih jezika i miješanjem s njima. (Razmislimo o vokabularu: mnoge od riječi upotrijebljenih u ovom tekstu zapravo su posuđene iz drugih jezika tijekom stoljeća.)“ (Trudgill, 2000: 169).

U devetom poglavlju svog rada *Srpski jezik u tranziciji: o anglicizmima u ekonomskom registru* Silaški rezimira rezultate svog istraživanja i iznosi pojedina završna razmatranja u vezi sa najboljim postupcima prevođenja ili prenošenja engleskih termina u ekonomskoj nauci.

Silaški zastupa načelo da je izvjestan stepen deanglicizacije ekonomske terminologije neophodan da bi se sačuvala njena autohtonost, predlažući strategije kao što je prečišćavanje od bespotrebnih sinonimnih termina, bez strahopoštovanja prema izvornim engleskim terminima, kao i oprez pri prevođenju i prenošenju novih termina iz engleskog jezika uz njihovu obaveznu adaptaciju u skladu s pravilima srpskog jezika (Silaški. 2012: 65).

Istovremeno, autorka ispravno smatra da je „nelogično i nesuvislo pozivati na potpuno proterivanje anglicizama iz terminologije ekonomske nauke, jer bi ona bez njih bila desetkovana i osakaćena“ (Silaški, 2012: 138), i zaključuje da bi ovakav pristup mogao

„garantovati dovoljan stepen zaštite od snažnog prodora engleskog u srpski, a istovremeno obogatiti srpsku terminologiju pojmovnim i leksičkim novinama” (Silaški, 2012: 139).

Upotreba anglicizama se može kontrolisati i suzbiti, ali postavlja se pitanje da li je to uopće poželjno?

Kontrola uvođenja anglicizama kao novih leksičkih jedinica u B/H/S-u se može očitovati kroz prijevode pravnih dokumenata. Naime, taj proces bi rezultirao postavljanjem normi prilikom prevođenja dokumenata sa engleskog jezika. Ove norme bi postavile temelje za određeni prijevod neke leksičke jedinice – imati jedan termin koji će se uvijek koristiti za tu određenu riječ. To bi rezultiralo da jedna leksička jedinica nema više varijanti.

Primjer ove pojave se može također uzeti iz prijevoda *Dejtonskog mirovnog sporazuma*. Naime, riječ „re-name“ je prvobitno prevedena kao „reimenovanje“ a zatim kao „ponovno imenovanje“. Pomoću određenih normi, ovakvi termini bi imali samo jedan prijevodni ekvivalent te se drugi ne bi uopće koristio.

Ovaj problem je riješen u hrvatskom jeziku tako što je *Ministarstvo vanjskih poslova i evropske integracije* izdalo *Priručnik za prevođenje pravnih propisa Republike Hrvatske na engleski jezik* kao rezultat potrebe za prevođenjem raznih hrvatskih pravnih propisa i dokumenata. Bosna i Hercegovina je učinila isto objavivši 2016. godine *Priručnik za prevođenje pravnih propisa u Bosni i Hercegovini na engleski jezik*.

Na ovaj način se osiguralo da prijevodi uvijek budu precizni i jednosmjerni. Međutim, uvođenjem striktnih i fiksnih prijevodnih ekvivalenata u bilo koji od ovih jezika se može kontrolisati u pravnom registru, ali to ne bi mogao biti slučaj u svakodnevnom govornom jeziku i medijima. To će rezultirati sve većim korištenjem anglicizama u svakodnevnoj komunikaciji govornika B/H/S-a.

5. ZAKLJUČAK

Kroz deskriptivno-analitičku analizu, cilj ovog istraživanja je bio dokazati usvajanje novih riječi iz engleskog jezika u B/H/S kroz pravni registar. Pošlo se od razmatranja da novousvojene riječi u navedenom registru postaju ustaljene i vremenom potiskuju izvorne B/H/S riječi tih leksičkih jedinica.

Na osnovu zadanog cilja ovaj istraživački rad je bio posvećen dokazivanju hipoteze da dolazi do usvajanja novih riječi engleskog porijekla čiji prijevodni ekvivalenti ne postoje u B/H/S – u. Ovaj dio hipoteze je uspješno dokazan kroz činjenicu da ne postoje prijevodni ekvivalenti niti se njima teži za određene riječi, poput: *deklaracija* (eng. declaration), *konvencija* (eng. convention), *informacija* (eng. information), *plan* (eng. plan), *interes* (eng. interest) i mnoge druge, već spomenute u tekstu.

Drugi dio hipoteze navodi da se tokom ovog procesa usvajaju i leksičke jedinice čiji prijevodni ekvivalenti već postoje u B/H/S –u, tj. da dolazi do potiskivanja riječi sopstvenog jezika s ciljem usvajanja anglicizama u pravnom registru. Prilikom dokazivanja ovog dijela hipoteze došlo se do zaključka da u pravnom registru zaista dolazi do potiskivanja prijevodnih ekvivalenata. Sve češće nailazimo na riječi poput implementacija (eng. implementation), interpolacija (eng. interpolation), agenda (eng. agenda). No, ono što je iznenađujuće, te samim tim opovrgava ovu hipotezu je i korištenje prijevodnih ekvivalenata ovih riječi u dokumentima, a i u govoru. Ovdje se gubi dosljednost u korištenju određenih leksičkih jedinica, i na ovaj način dolazi do stvaranja dubletnih oblika.

Kako bi određena leksička jedinica postala dijelom jezičkog sistema jezika u koji se usvaja, ta leksička jedinica prema Rudolfu Filipoviću mora proći četiri nivoa adaptacije i to: fonološki, ortografski ili pravopisni, morfološki i semantički. (Filipović, 1990: 24)

Kroz primjere anglicizama koji su pronađeni u Djetonskom mirovnom sporazumu i uvršteni u *Tabelu 1* uočeno je da su samo neki, i to vrlo rijetki, primjeri anglicizama prošli kroz sva četiri nivoa prilagođavanja. Također, niti jedan anglicizam nije prošao samo jedan nivo adaptacije i postao dijelom jezika u koji je usvojen. Većina anglicizama je prolazila kroz dva ili više nivoa adaptacije istovremeno i na taj način se uvrstila kako u pisani, tako i u govorni sistem jezika primaoca.

Iako su anglicizmi danas vrlo rasprostranjeni u različitim registrima zbog izloženosti društva sve većem broj medija koji upotrebljavaju anglicizme, veliki broj anglicizama navedenih u ovom završnom diplomskom radu i dalje je svojstven pravnom registru, odnosno administrativnom stilu. Istina je da neke od ovih leksičkih jedinica prodiru i u neke druge registre u kojima u različitim kontekstima imaju čak i različita značenja, ali i dalje veliki broj njih se vezuje za administrativni stil koji ima vrlo specifičan i regulisan način izražavanja. Ovo je očigledno na primjerima riječi: *repatrijacija* (eng. *repatriation*), *ombudsman* (eng. *ombudsman*), monetarna *politika* (eng. *monetary policy*), *konvencija* (eng. *convention*), *deklaracija* (eng. *declaration*), itd.

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da je pojava stranih riječi u B/H/S jeziku, kao i u bilo kojem drugom jeziku, apsolutno prirodna stvar i činjenica je da danas jako teško možemo uticati na rasprostranjenost i uvođenje novih posuđenica u naš jezik. Ponajviše zbog količine anglicizama kojima smo svakodnevno izloženi i zbog činjenice da je usvajanje riječi postao trend, naročito među mladima koji se sve češće, i sve više koriste modernim tehnologijama koje su zaslužne za ovaj trend.

Lingvisti i dalje imaju različite stavove prema ovom fenomenu, i dok se jedni slažu da na ovaj način dolazi do obogaćivanja jezika primaoca, drugi smatraju da strane riječi počinju dominirati i potiskivati riječi domaćeg porijekla, što su djelomično potvrdili i rezultati ovog istraživanja. Došlo je do pojave velikog broja dubletnih oblika, a koji oblik od dva ili više postojećih će se koristiti zavisi od konteksta i okruženja u kojem se riječ planira koristiti.

Ono što je primijećeno u toku ovog istraživanje jeste da je korištenje anglicizama danas postalo odlika formalnog govora. Vrlo često se dešava da se upotrebljavaju riječi engleskog porijekla da bi govor zvučao što formalnije. Pored ovog, upotreba anglicizama također postaje način da se pojedinci istaknu u društvu pokazujući svoj stepen obrazovanja kroz ovu upotrebu, kao i svoj položaj u društvu.

Bez obzira na razloge zbog kojih koristite posuđenice vrlo je bitno da se ne zaboravi da riječi u različitim kontekstima imaju i različita značenja. Kako bi bili sigurni da je u određenom kontekstu iskorišten pravi izraz, koji se prvenstveno semantički uklapa u dati kontekst, treba obratiti pažnju na značenje riječi koja se koristi, naročito ako imamo dubletni oblik. O ovom fenomenu je govorila Okičić u svom radu *Upotreba prijevodnih ekvivalenata engleskog pridjeva social u prevođenju termina iz oblasti evropskih integracija na bosanski*

jezik gdje napominje da dva prijevodna ekvivalenta engleske riječi „social“ nemaju uvijek isto značenje u bosanskom jeziku.

Naime, ova leksička jedinica se može prevesti na dva načina; socijalno i društveno. Ove dvije riječi nisu sinonimi iako ih mnogi tako smatraju. One imaju različito značenje, a samim tim i različitu upotrebu i distribuciju u jeziku (Okičić, 2015: 191). Iz ovog razloga moramo biti naročito pažljivi pri izboru naših leksičkih jedinica.

6. LITERATURA

1. Badurina, L., *Raslojavanje jezične stvarnosti*, Izdavački centar Rijeka; Filozofski fakultet Rijeka, Rijeka, 2001.
2. Bogdanović, M., *Morfološka analiza anglicizama u ekonomskom registru srpskog jezika*, Filolog, Banja Luka, 2014.
3. Bosnia and Herzegovina, Essential texts (2nd revised and updated edition), OHR.
4. Bugarski, R., *Jezik i kultura*, Biblioteka XX vel. Beograd, 2005.
5. Bujas, Ž., *Veliki englesko-hrvatski rječnik = English – Croatian Dictionary*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 1999.
6. Dejtonski mirovni sporazum, engleska verzija, United Nations, https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/BA_951121_DaytonAgreement.pdf (posljednji put posjećeno 27.12.2017.)
7. Filipović, R. *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo, razvoj, značenje*. Zagreb: Školska knjiga, 1990.
8. Filipović, R. i Menac, A, *Engleski element u hrvatskom i ruskom jeziku*. Zagreb: Školska knjiga, 2005.
9. Filipović, R., *Teorija jezika u kontaktu*, Školska knjiga, Zagreb, 1986.
10. Frančić, Anđela; Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica, 2005. *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb.
11. Katnić-Bakaršić, Marina, *Lingvistička stilistika*, Naučna i univerzitetska knjiga, Sarajevo, 2002.
12. Kovačević, M.; Badurina, L., *Temeljna pitanja funkcionalne diferencijacije jezika*, u: *Teorija i mogućnosti primjene pragmalingvistike* (Badurina, L.; Ivanetić, N.; Pritchard, B.; Stolac, D.), Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Rijeka – Zagreb, 1999.
13. Merriam Webster's Learner's Dictionary, online izdanje, <https://www.merriam-webster.com/> (posljednji put posjećeno 28.01.2018.)
14. Nansen Dialogue Centre Sarajevo: *Dejtonski mirovni sporazum*, 2015, <http://ndcsarajevo.org/Dokumenti/Dejtonski-mirovni-sporazum.pdf> (posljednji put posjećeno 21.12.2017.)

15. O upotrebi stranih reči i izraza, posebno iz engleskog jezika, u svakodnevnom životu u Srbiji, *Glas javnosti*, 2006, <http://arhiva.glas-javnosti.rs/arhiva/2006/03/19/srpski/D06031802.shtml> (posljednji put posjećeno 28.01.2018.)
16. Oslobođenje, *OHR: Vlasti BiH su krive što Dejtonski sporazum nije preveden*, 10.11.2017. <https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/ohr-vlasti-bih-su-krive-sto-dejtonski-sporazum-nije-preveden>
17. Oxford Learner's Dictionary, online izdanje, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/> (posljednji put posjećeno 28.01.2018.)
18. Pravopis srpskog jezika, Matica srpska, 2010.
19. Prčić, T., *Novi transkripcioni rečnik engleskih ličnih imena*, Novi Sad, 1998.
20. Prčić, T., "Predlozi za novi Pravopis (2): ka standardizovanom pisanju anglicizama". *Jezik danas*, Novi Sad, 2002.
21. Prčić, T., *Engleski u srpskom*, Zmaj, Novi Sad, 2005.
22. Prčić, T., O anglicizmima iz četiri različita, ali međupovezana ugla, *Zbornik matice srpske za filologiju i lingvistiku*, Novi Sad, 2004.
23. Silić, J., *Funkcionalni stilovi hrvatskog jezika*, Disput, Zagreb, 2006.
24. Silić, J., Pranjković, I., *Gramatika hrvatskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
25. Silaški, N., 2012. *Srpski jezik u tranziciji: o anglicizmima u ekonomskom registru*. Beograd: Centar za izdavačku delatnost ekonomskog fakulteta u Beogradu.
26. Šehović, A., 2009. *Mjesto i funkcija anglicizama u savremenom bosanskom jeziku: povećana upotreba anglicizama u štampi*. Pismo. UDK 811.163.4 *3'373.45, 125-123.